

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Bakalářská práce

SALESIÁNSKÁ PEDAGOGIKA Z POHLEDU
ZAMĚSTNANCŮ V SALESIÁNSKÝCH STŘEDISCÍCH
MLÁDEŽE

Autor práce: Nikola Ladmanová

Vedoucí práce: doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Studijní program: Vychovatelství (PS)

2022

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 31. 3. 2022

.....

Nikola Ladmanová

Poděkování:

Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. Michalu Kaplánkovi, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod.....	5
1 Úvod do salesiánské pedagogiky	7
1.1 Zakladatel salesiánů Don Bosco	7
1.2 Salesiánská historie	8
1.3 Preventivní systém Dona Boska	9
1.3.1 Rozum	11
1.3.2 Náboženství	11
1.3.3 Laskavost.....	14
1.4 Osobnost salesiánského vychovatele	15
1.5 Metodika salesiánské výchovy v současnosti v ČR.....	17
1.5.1 Otevřená práce s mládeží	17
1.6 Salesiánská střediska mládeže	18
1.6.1 Srovnání salesiánských středisek, domů dětí a mládeže a nízkoprahových zařízení	19
2 Pohled zaměstnanců salesiánského střediska na základní principy preventivního systému – výzkumná část	21
2.1 Cíl a metodika práce	21
2.2 Průběh výzkumu	22
2.3 Výsledky výzkumného šetření	23
2.3.1 Technika vyhodnocení získaných dat	23
2.3.2 Charakteristika respondentů	24
2.4 Výsledky srovnávací výzkumné analýzy	27
2.4.1 Principy preventivního systému	27
2.4.2 Křesťanské hodnoty	34
2.4.3 Vztahy v salesiánské pedagogice	35
2.4.4 Pedagogické aspekty sociální práce ve střediscích	40
2.5 Shrnutí výsledků výzkumu	44
Závěr.....	47
Seznam použitých zdrojů.....	50
Abstrakt.....	52
Abstract	53

Úvod

Salesiánská pedagogika je styl výchovy a vzdělávání, který bez pochyb patří do oblasti pedagogiky volného času. V rámci studia pedagogiky volného času jsem měla možnost navštívit Salesiánské středisko mládeže v Českých Budějovicích. Během této návštěvy mě výchova v salesiánském duchu zaujala. Vzhledem k mému zájmu o salesiánskou pedagogiku, jsem si pro svou bakalářskou práci vybrala toto téma, které bylo jedno ze zadaných vyučujícími. Salesiánská pedagogika má spoustu svých specifíků, která považuji za důležité v této práci teoreticky popsat a následně blíže prozkoumat jejich využití v praxi.

Cílem této práce je zjistit, jak zaměstnanci Salesiánského střediska mládeže v Českých Budějovicích chápou vybrané základní znaky salesiánské pedagogiky.

První kapitola představuje, co to je salesiánská pedagogika, v čem spočívá její specifická, zakladatele a zároveň nejznámějšího představitele salesiánů dona Boska a stručně také historii salesiánů. Představení učitele mládeže dona Boska a seznámení s historií je důležité pro pochopení zrodu salesiánské pedagogiky jako takové. Dále se tato kapitola věnuje již samotnému preventivnímu systému, na kterém salesiánský přístup práce s mladými lidmi stojí a jehož základy položil sám Bosco. Následně jsou v práci podrobně popsány základní pilíře preventivního systému. Jedná se o rozum, náboženství a laskavost. Znak rozumnosti se ukazuje také v tom, že výchova by měla být systematickým, cílevědomým a promyšleným procesem. Součástí představení pilíře náboženství je zmínka o křesťanství a o spojení výchovy a evangelizace. V podkapitole o laskavosti je rozebrána důležitost vztahu mezi vychovatelem a vychovávaným, který má pozitivní vliv na proces výchovy. Následně je v práci vysvětleno, proč je při salesiánské práci tak důležitá osobnost vychovatele a jaké jsou na ni kladeny požadavky. Dále je představena metodika salesiánské výchovy, v rámci, které je popsána otevřená práce s mládeží, která je jednou z metod salesiánské práce. Poté jsou představena salesiánská střediska mládeže, jejich programová nabídka a srovnání s dalšími typy institucí, které mají podobné zaměření. To je důležité pro pochopení toho, v čem jsou salesiánská střediska specifická.

V druhé kapitole je popsán cíl bakalářské práce a výzkumná otázka, jejímž úkolem je zjistit, jak zaměstnanci Salesiánského střediska v Českých Budějovicích chápou základní znaky salesiánské pedagogiky. Vzhledem k tomuto cíli byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu, a to polostrukturované rozhovory se zaměstnanci vybraného střediska. V této kapitole je dále popsán výběr cílového souboru a průběh samotných rozhovorů. Rozhovory s účastníky výzkumu byly zaměřené na to, jak zaměstnanci vnímají a v praxi používají vybrané znaky salesiánské pedagogiky, které jsou popsány v teoretické části této práce. Jde o principy preventivního systému, jeho tři hlavní pilíře, kterými jsou rozum, náboženství a laskavost. V rámci téma náboženství byli respondenti dotazováni na to, které křesťanské hodnoty považují při své práci za důležité. Dalším podstatným tématem rozhovoru byly vztahy respondentů k dětem a mládeži, jelikož na nich salesiánský výchovný styl staví své základy. Během rozhovorů

bylo zjišťováno, jak probíhá navazování a udržování vztahů s příchozími, vzhledem k otevřenému charakteru střediska. Poslední oblastí, která byla s respondenty probírána, bylo propojení sociální a pedagogické práce. V této oblasti bylo zkoumáno, s jakými problémy ze sociální oblasti se při své práci zaměstnanci nejčastěji setkávají a jaký význam mají pro sociální pracovníky pedagogické přístupy v sociálních službách. Následně je popsána technika vyhodnocení získaných dat z provedených rozhovorů a prezentovány samotné výsledky výzkumu. Analýza dat byla provedena technikou kódování, a to za pomoci softwarového programu MAXQDA. Kategorizovaná data jsou interpretována za pomoci tabulek. Ke každému tématu, které bylo při rozhovorech probíráno, je v této práci vytvořena tabulka, která přehledně zobrazuje jednotlivé kódy, které vzešly z výpovědí respondentů. Ke každému z kódů je v tabulce také konkrétní příklad odpovědi, pro lepší pochopení jeho významu. Každé téma zaznamenané v tabulce je následně blíže specifikováno z pohledu jednotlivých respondentů. V závěru této práce jsou shrnuty výsledky výzkumu. Kvalitativní obsahová analýza znázorňuje různost či podobnost názorů a postojů vybraných respondentů. Názory a postoje respondentů jsou uvedeny do souvislostí či odlišností vzhledem k jejich věku, vzdělání, doby praxe ve středisku, pracovní pozici a náplně jejich práce.

Tato práce se opírá převážně o českou i zahraniční odbornou literaturu zabývající se danou problematikou. Oblast salesiánské pedagogiky podrobně popisuje ve svých knihách Michal Kaplánek, jehož publikace jsou mezi hlavními zdroji pro tuto práci. Dalším podstatným zdrojem je kniha Saleziánska pastorácia mládeže, kterou lze považovat za příručku pro salesiány.

1 Úvod do salesiánské pedagogiky

Salesiánská pedagogika je přístup ve výchově a vzdělávání uplatňující se v dnešní době především ve volném čase. Své základy staví na preventivním systému dona Boska a jeho prvky se snaží aplikovat v různých kulturách, situacích a také je otevřena lidem různého vyznání. Salesiánská pedagogika je aktualizace preventivního systému v současné době. Cílovou skupinou jsou mladí lidé, kteří ve svém životě potřebují nejvíce pomoci. Jedná se často o děti a mladistvé z chudých rodin, jejichž chování je problémové. Jde o jednotlivce, kteří žijí ve špatných sociálních podmínkách a jsou nejvíce ohroženi negativními vlivy ve svém okolí. Salesiáni se zkrátka zaměřují na mladé lidi, kteří žijí z nějakých důvodů na okraji společnosti. Cílem salesiánské výchovy je nabídnout mladým lidem bezpečný prostor, ve kterém mají možnost efektivně strávit svůj volný čas se svými vrstevníky. Salesiánská pedagogika je charakteristická tím, že spojuje práci pedagogickou, sociální a duchovní. Salesiánská střediska se tak stávají prostorem, kde dochází k výchově na základě křesťanských hodnot. Výchova v tomto duchu je založená na otevřenosti a autentických vztazích. Aktivity sociálního a charitativního charakteru jsou pro salesiánský výchovný projekt velmi důležité, stejně jako výchovná a duchovní činnost.¹

Pro pochopení, kde se salesiánská pedagogika vzala, z čeho vychází a jaký byl její vývoj, se tato práce v následujících odstavcích zaměří na samotného zakladatele salesiánů dona Boska a také na salesiánskou historii.

1.1 Zakladatel salesiánů Don Bosco²

Giovanni Bosco, pocházel z rolnické italské rodiny, narodil se roku 1815 v osadě Becchi, asi 35 km od Turína. Dnes se toto místo jmenuje Colle Don Bosco. Jeho matka ho vychovávala v křesťanské víře a podporovala ho ve studiu. Jeho jednání v dětství určovalo to, kam povede jeho životní cesta. Giovanni se již jako mladý chlapec věnoval lidem ve svém okolí. Bavil je svými příběhy, představeními a také s nimi probíral náboženská témata. Již od mládí měl touhu předávat svou křesťanskou víru druhým lidem a stát se knězem. Jeho přání se mu nakonec splnilo, když byl v roce 1841 vysvěcen na kněze. Po svých studiích se začal věnovat především chlapcům, kteří byli propuštěni z vězení, s touhou jim pomoci. Jeho cílem bylo z nich vychovat poctivé občany a dobré křesťany. V tomto období se začala také formovat první oratoř, kde se shromažďovali především chlapci, kteří žili na okraji společnosti a byli tak vystaveni nebezpečí. Oratoř byla místem, kde se společně bavili, ale také učili a slavili bohoslužby. Tato skupina se neustále rozrůstala. Jeho oratoř se v průběhu let stěhovala z místa na místo. Nakonec se

---

¹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*, s. 15-18

² V Itálii se katoličtí kněží oslovovali titulem „don“. Proto je také světec Giovanni Bosco v češtině označován jako „don Bosco“. (Srov. BUCHTELOVÁ, R.; CONFORTIOVÁ, H. et al. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*, s. 186.)

usídlili na Valdoku, kde bylo jejich trvalé sídlo. Oratoř měla svá pravidla, která museli všichni dodržovat. Mladíci, kteří se v oratoři scházeli, ho milovali za jeho zájem a vřelý přístup. Cílem sváteční oratoře bylo zabavit mládež ve sváteční dny příjemným a slušným rozptýlením po bohoslužbách v kostele. Oratoř byla otevřená veškeré mládeži bez rozdílu. Přednost ovšem měli chlapci opuštění, chudí a nevzdělaní. Bylo to místo víry, kde měli lidé možnost stát se lepšími. Veškeré služby oratoře byly zdarma, a tak přístupné opravdu každému. Počet žáků rostl, a tak byla založena druhá oratoř a později třetí.

Don Bosco se celý svůj život věnoval mládeži, chlapcům, kteří ho potřebovali. Je tak považován za otce a učitele mládeže a zakladatele salesiánů. U mladých lidí byl velmi oblíbený z toho důvodu, že byl spíše jejich přítelem než učitelem.³ Bosco byl spíše pedagogem praktikem než teoretikem. Sám nikdy nenapsal žádné dílo, ve kterém by popisoval metodiku své práce. Své pedagogické zkušenosti předával druhým především v praxi.⁴

1.2 Salesiánská historie

Historie salesiánů se začíná psát v momentě, kdy se narodil don Bosco, který je zakladatelem Společnosti svatého Františka Saleského, která je známá pod názvem „salesiáni dona Boska“. Svatý František Saleský, který dal salesiánům jméno, byl pro Boska velkým inspirátorem ve své vytrvalosti, přívětivosti a v laskavém přístupu k lidem.⁵ V roce 1859 založil Bosco společně se svými nejbližšími spolupracovníky Salesiánskou kongregaci. Cílem této společnosti bylo spasit duše mladých lidí, vzdělávat a vychovávat mladé lidi v křesťanské víře. V letech 1865 nechal postavit Baziliku Panny Marie Pomocnice křesťanů, jejíž stavba byla dokončena v roce 1868. V roce 1874 byly Papežem Piušem IX. schváleny Stanovy Salesiánské kongregace, o jejichž schválení don Bosco usiloval řadu let. V následujících letech začaly první výpravy salesiánských misionářů, jejichž úkolem bylo šířit křesťanství, zejména v Latinské Americe. Don Bosco zemřel 31. ledna 1888.

První salesiánský dům na českém území byl založen roku 1927 ve Fryštáku u Zlína. Zde studovali chlapci, kteří toužili po tom stát se salesiány. Jejich učitelem byl Ignác Stuchlý. V roce 1934 přišli salesiáni do Ostravy, kde začala stavba salesiánského domu a později také kostela sv. Josefa. V roce 1935 se salesiáni usídlili v Praze. Pod vedením prvního českého salesiána Ignáce Stuchlého vznikla v roce 1935 československá salesiánská provincie.

Po 2. světové válce se salesiánské dílo dále rozvíjelo. Jeden ze zakladatelů českého salesiánského díla, Štěpán Trochta, se stal v roce 1947 biskupem v Litoměřicích. V roce

---

³ Srov. BOSKO, J. *Můj život pro mladé. Vzpomínky zakladatele salesiánů.*

⁴ Srov. BRAIDO, P. *Junge Menschen ganzheitlich begleiten*, s. 26.

⁵ Srov. JANČAŘÍK, Z. Startuje milostivé léto svatého Františka Saleského. *Salesiánský magazín*, 1/2022, s. 8.

1950 salesiáni čelili útlaku, kterým chtěla vládnoucí Komunistická strana Československá oslabit církev. Za tímto účelem byla provedena tzv. „Akce K“, během níž byla internována anebo zatčena většina českých řeholníků. O tři roky později zemřel Ignác Stuchlý.

V šedesátých letech se P. Františku Míšovi podařilo navázat kontakt jak se salesiány, kteří museli v roce 1950 odejít, tak i s dalšími mladými muži, kteří se chtěli stát salesiány. Tak začalo tajné vzdělávání a příprava nových salesiánů, kteří pracovali v různých zaměstnáních a ve svém volnu se věnovali mládeži, zejména studentům a později i dětem staršího školního věku. Jejich činnost byla ovšem až do konce roku 1989 neveřejná. Po pádu komunismu, v letech 1990 až 1994, se začali salesiáni opět vracet do navracených domů, a nejen to, na území celého Československa vznikala další salesiánská díla.

Původní salesiánský ústav ve Fryštáku se změnil na „školicí centrum“ (Bildungshaus), které dostalo název Dům Ignáce Stuchlého. Zde se konaly programy pro dobrovolníky a animátory, kteří jsou dodnes podstatnou součástí salesiánů. V roce 2004 založil Jaroslav Vracovský Salesiánskou asociaci Dona Boska.⁶

1.3 Preventivní systém Dona Boska

Preventivní systém je základem, na kterém staví salesiánská pedagogika, a proto se mu bude tato práce podrobně věnovat. Jedná se o styl výchovy a života, jehož základy položil samotný don Bosco. Má svou dimenzi pastorační, pedagogickou a sociální. V současnosti tuto činnost realizují především sociální pracovníci a pedagogové. Cílem pedagogického působení v duchu „preventivního systému“ je vychovat z mladých lidí „pocitivé občany a dobré křesťany“. Tak formuloval cíl svého úsilí již don Bosco. Stanovených cílů lze ovšem dosáhnout pouze za určitých podmínek. Prostředí, ve kterém chceme vychovávat v duchu preventivního systému, by se mělo vyznačovat příjemnou a rodinnou atmosférou. To je důležité pro to, aby se vychovávaní v takovém prostředí cítili dobře a bezpečně. Každý by se měl cítit přijímán takový, jaký je. Mladí lidé, kteří do takového prostředí přicházejí, zde mají možnost rozvíjet svou tvořivost, vlastní aktivitu a učit se novým věcem. S tím by jim měli pomáhat vychovatelé, kteří se snaží o vytvoření takového prostředí, které je k těmto účelům vhodné. Strávený čas zde, by měl být pro mladé také zábavou. Neodmyslitelně tak do takového prostředí patří různé hry, výlety, sportovní aktivity a podobně. Při výchově je potřeba se zaměřit na celou osobnost člověka. Pro salesiánský výchovný styl je tedy důležitá integrální péče o mladé lidi. Ti se zde učí chápat svůj život a utváří svou osobnost za pomoci vychovatelů.⁷

V každém salesiánském středisku vznikají skupiny. V nich jsou účastníci doprovázeni na cestě, která má vždy nějaký cíl. Skupina se tak stává výchovným

---

⁶ Srov. *Salesiáni Dona Boska. Historie*, [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné na WWW: <<https://www.sdb.cz/kdo-jsme/historie/>>.

⁷ Srov. VÁŇOVÁ, J.; KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu*, s. 12-13.

prostředím. Osoby ve skupině mohou mít stejné ale i odlišné zájmy. Patřit do nějaké skupiny je pro mladé lidi velmi důležité. Navzájem se ve skupině ovlivňují, jeden od druhého se učí, zažívají společné zážitky, osvojují si důležité životní hodnoty a navzájem spolupracují. Prostřednictvím skupiny mladí lépe nalézají svou vlastní totožnost. Důležité je také to, že někam patří.⁸

Preventivní systém dona Boska je založen na motivaci a důvěře. Jedná se především o snahu předcházet sociálně patologickým jevům, a to za pomoci pozitivního přístupu vychovatele k vychovávanému. Tento přístup má rozměr motivační, ale zároveň i omezující. Motivační dimenze dříve spočívala ve snaze nabídnout chlapcům možnost seberealizace. Don Bosco si ovšem uvědomoval, že někteří chlapci jsou nakloněni tomu, co bychom dnes nazvali „sociálně patologické jevy“. Proto dbal na to, aby s nimi byl i v době volna buď on sám anebo jiná dospělá osoba. V tom spočívala dimenze omezující, protože chlapci se poté žádných špatností neodvážili. Ačkoliv se Bosco věnoval především ohrožené mládeži z nižších vrstev, která jeho pomoc ve svém životě potřebovala, odmítal se ovšem věnovat lidem, kteří byli už navyklí jednat asociálně. A to z toho důvodu, že takoví účastníci by narušovali atmosféru jeho výchovného prostředí.⁹

V případě aplikace prevence v praxi je potřeba se v první řadě zaměřit na uspokojení primárních potřeb, které má každý člověk. Až v momentě, kdy jsou základní potřeby uspokojené, se lze věnovat výchově, při které dochází k formování osoby jednotlivce, a to jak po stránce sociální, morální i náboženské. Současně při výchově také jde o celostní rozvoj osobnosti člověka, která zahrnuje dimenzi kognitivní, efektivní, etickou a duchovní.¹⁰ Preventivní charakter systému spočívá také v tom, že správnou výchovou lze předcházet zlu, které se v životě vychovávaných objevuje. Vychovávat znamená předcházet. K tomu, aby bylo možné vychovávat, je potřeba znát aktuální sociální problémy mladých lidí.¹¹

Pro prevenci je také důležitá atmosféra samotného prostředí, ve kterém se výchova odehrává. Takové prostředí by mělo již samo o sobě stimulovat mladé k dobrému chování a měla by v něm být jasně stanovena pravidla, aby každý věděl, jak se má chovat.¹²

Salesiánská výchova má tři pilíře, na kterých staví. Jde konkrétně o rozum, náboženství a laskavost.

---

⁸ Srov. *Saleziánska pastorácia mládeže: základná koncepcia*, s. 121.

⁹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*, s. 21-23.

¹⁰ Srov. *Saleziánska pastorácia mládeže: základná koncepcia*, s. 88-89.

¹¹ Srov. Tamtéž, s. 89-91.

¹² Srov. BOSCO, T.; NANNI, C. *Dej mi duše: salesiánská tradice*, s. 174

1.3.1 Rozum

Prvním pilířem je rozum. Rozum dává mladému člověku možnost svobodné volby. Člověk si ale musí tuto svou možnost uvědomit a umět s ní pracovat. S tím mu pomáhají právě vychovatelé, kteří staví výchovu na základě dialogu a apelují právě na svobodnou vůli svých svěřenců. Vychovatel se snaží ve vychovávaném probudit vědomí toho, že je svobodný, ale zároveň nesmí zapomínat na to, že má také za své jednání zodpovědnost. Vychovatelé usilují o to, aby se jejich svěřenci uměli svobodně rozhodnout na základě reflexe, a ne na základě citového nebo emotivního nátlaku od kohokoliv. Důležitá je zde spolupráce vychovatele a mladého člověka, kteří musí spojit své síly a tím dosáhnout společných cílů. Vychovávaný by měl být veden také ke kritickému myšlení. Mít kritické myšlení je pro mladé lidi v dnešní době velmi důležité proto, aby se mohli opravdu sami důstojně a svobodně rozhodovat. Bosco dbal také na to, aby veškeré vzdělávání mladých bylo v souladu s lidskými a křesťanskými hodnotami.¹³

Vychovatel by měl podporovat mladé lidi, aby se rozvíjeli v tom, v čem vynikají. Zároveň by je měl naučit, že pýcha a přílišná ambicióznost nejsou tou správnou cestou. Vychovatel by měl předávat svým svěřencům rozumné hodnoty, které budou v souladu s řádným a důstojným životem. Rozum člověku pomáhá objevovat opravdovou hodnotu pozemských záležitostí.¹⁴

Znak rozumnosti by se měl také objevovat v kladených požadavcích na účastníky a ve stanovených normách výchovného prostředí. Rozumná musí být také nabídka střediska, která by měla odpovídat potřebám cílové skupiny. Výchova je systematický, cílevědomý a promyšlený proces. Veškerá činnost s mládeží musí být založena na odborné kompetenci, objektivním vnímání situace jednotlivců a musí být prováděna podle základních norem pastorace a pedagogiky.¹⁵

1.3.2 Náboženství

Již samotný Don Bosco se řídil ve svém životě posláním od Boha a víra byla podstatnou součástí jeho života. Jeden z cílů preventivního systému, který sám formuloval, je vychovat z mladých lidí dobré křesťany.¹⁶ Podle Boska se tedy musela výchova zakládat primárně na náboženství, a to na katolické víře. Byl přesvědčen o tom, že jeho preventivní systém se dá aplikovat pouze v případě, že prostředí, ve kterém se výchova odehrává je katolické. Věřil v to, že Bůh je milosrdný a laskavý, ale také si uvědomoval jeho velikost a moc. Důraz kladl na Boží otcovství. Zbožnost chápal jako vrchol, cestu i prostředek výchovy. Zastával názor, že bez náboženství nemůže být morálka ani štěstí

---

¹³ Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*, s. 31-33.

¹⁴ Srov. *Saleziánska pastorácia mládeže: základná koncepcia*, s. 93-94.

¹⁵ Srov. VÁŇOVÁ, J.; KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu*, s. 13.

¹⁶ Srov. *Saleziánska pastorácia mládeže: základná koncepcia*, s. 48-49.

opravdové a trvalé.¹⁷ Protože byl don Bosco především knězem, jeho snaha byla zaměřená pastoračně – směřovala k tomu, aby se chlapci stali svatými, aby spasili svou duši. Chtěl získat duše mladých lidí pro nebe.¹⁸

K výchově v salesiánském stylu tedy neodmyslitelně patří také duchovní stránka člověka. Náboženství je tak druhým základním pilířem preventivního systému a vyznačuje se především láskou k Bohu a k bližnímu. Prostředí, ve kterém se mladí lidé společně setkávají, by mělo být také prostorem, kde je možnost setkávat se s Bohem. Dobrý vychovatel salesiánské pedagogiky musí na své svěřence nahlížet s ohledem na to, že mají určité náboženské otázky a potřeby.¹⁹ Svým jednáním by měl mladým lidem ukazovat cestu, která je vede k lidskému životu v důstojnosti, svobodě, solidaritě a spravedlnosti. Měl by jít mladým především příkladem. Tento pilíř staví na tom, že salesiánská výchovná činnost vychází z křesťanství. S odkazem na křesťanství salesiánům proto nejsou mladí lidé lhostejní, ale jsou osobami, které jsou Bohem milovány.²⁰ Východiskem je přesvědčení, že každý mladý člověk má v sobě dobré jádro a je schopen rozvíjet svůj život s Bohem.²¹

Výchovné aktivity na poli salesiánské pedagogiky by se měly hodnotově orientovat na Kristovo evangelium. Evangelium je velmi podstatným prvkem při výchovné činnosti v salesiánském smyslu. Vychovatel z něj musí vycházet při tom, když doprovází mladé lidi v procesu jejich růstu.²²

Salesiánské poslání je v zásadních věcech shodné s posláním samotné církve. Evangelium nám ukazuje příběh Ježíše. Ježíš je prorokem, skrze kterého Bůh komunikuje s lidmi na zemi. To on dává lidem možnost cítit Boží lásku, která naplňuje každého člověka na zemi, která patří všem bez rozdílu a vede ke spasení. Ježíš se ve svém životě na zemi věnoval především lidem, kteří jeho pomoc nevíce potřebovali, lidem, kteří byli z jakýchkoliv důvodů na okraji společnosti. Mezi ně patřili primárně nemocní, často malomocní lidé, velmi chudí, dokonce ti, kteří byli nejvíce vzdáleni Bohu, hříšníci jako jsou prostitutky a v neposlední řadě také děti. Ježíšovým posláním bylo být dobrým pastýřem. To naplňoval tak, že byl láskyplný a starostlivý ke všem lidem.²³ V Ježíšově jednání vidím velkou inspiraci salesiánské práce, a to především v tom, na koho cílí. To, co dělal Ježíš za svého života, je velmi podobné tomu, co dělají salesiáni v dnešní době. Pomáhají hlavně těm, kteří to nejvíce potřebují.

Samotný Bůh je pro salesiány společenstvím lásky, která hraje v salesiánské práci s mládeží obrovskou roli. Ježíš, jako Boží Syn tento odkaz předává lidem, kteří se na něm ovšem také sami podílejí. Společně se mají všichni křesťané snažit o vytvoření Božího

---

¹⁷ Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*, s. 33-34.

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 23.

¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 33-34.

²⁰ Srov. VÁŇOVÁ, J.; KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu*, s. 13.

²¹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*, s. 23.

²² Srov. *Saleziánska pastorácia mládeže: základná koncepcia*, s. 88.

²³ Srov. Tamtéž, s. 48-49.

království, kde vládne spravedlnost, láska a pokoj. Úkolem církve je pak pokračovat v Ježíšově poslání. Staví na tom, že v každém člověku je Bůh a jeho dokonalá láska. Úloha církve je pro salesiánskou práci velmi podstatná, protože skrze církevní společenství se realizuje křesťanství. A to je podstatným znakem salesiánské pedagogiky.²⁴ Člověk by měl žít v souladu s evangeliem. Lidé by se měli od Boha naučit být laskavými, dobrými, trpělivými a schopnými odpuštění.²⁵ Mladí lidé by měly být salesiány vedeni k tomu, aby se setkali s Kristem.²⁶

Preventivní systém dona Boska je současně výchovný i duchovní a tyto dvě oblasti od sebe nemůžeme oddělit. V salesiánské pedagogice dochází ke spojení výchovy a evangelizace. Tyto dvě oblasti spolu tak neodmyslitelně souvisí. Evangelizace je hlásání a šíření evangelia, jde o jednoznačné a jasné ohlašování Ježíše. Salesiánským posláním je integrální rozvoj osob, tudíž nelze při výchově v tomto smyslu zapomínat ani na duchovní stránku člověka. Výchova se tak stává pro salesiány prostorem, ve kterém mohou druhým nabízet evangelium. Objevuje se tu transcendentní rozměr výchovy. Salesiánský styl výchovy tak pomáhá mladému člověku budovat jeho vlastní osobnost, jejíž základ vidí v Kristovi. Víra tak může být jedním z přístupů k výchově.²⁷

Výchovná činnost a evangelizační činnost mají odlišné cíle, způsoby i obsah, ale i tak je lze v praxi spojovat. Společné mají to, že působí na osobnost člověka a mají za úkol dosáhnout pozitivních změn v jeho chování. Jde tak o dva způsoby, které se navzájem doplňují a spolupracují na růstu mladého člověka.²⁸ Salesiánský vychovatel má při tom snahu podat nabídku evangelizace tak, aby souvisela s životem mladého člověka a problémy, se kterými se v něm setkává. Způsob nabízení evangelizace musí mít pro mladého člověka význam a souviset s hledáním smyslu jeho života. Samotná výchova by se neměla nikdy vzdálit od pozitivního pohledu na lidské hodnoty.²⁹

Evangelizace, v pravém slova smyslu, se dle mého názoru v salesiánských střediscích dnešní doby již neobjevuje v takové míře, jako dříve. Souvisí to jistě s aktuálním přístupem mladých lidí k víře. Salesiánská pedagogika má základy v křesťanství a křesťanské hodnoty se snaží druhým předávat. Při výchově mladých lidí však musí reagovat na jejich aktuální situaci a potřeby. Faktem je také to, že mnozí současní salesiánští vychovatelé nejsou aktivní křesťané.

Souhrnem lze říci, že náboženství je nedílná součást výchovy mládeže v salesiánském stylu. S tímto principem se ovšem musí pracovat v dnešní době velmi citlivě, protože spousta lidí není nábožensky založená. Mladí mohou v tomto prostředí

---

²⁴ Srov. Tamtéž, s. 50-51.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 94.

²⁶ Srov. BALÍK, J. Jak nejlépe doprovázet mladé lidi? *Katolický týdeník* [online]. 2015, č. 17 [cit. 2022-03-24]. Dostupné na WWW: <<https://www.katyd.cz/clanky/prilohy/specialy/jak-nejlepe-doprovazet-mlade-lidi.html>>.

²⁷ *Saleziánska pastorácia mládeže: základná koncepcia*, s. 63-65.

²⁸ Srov. Tamtéž, s. 66-67.

²⁹ Srov. Tamtéž, s. 68-69.

řešit s dospělými své otázky po smyslu života. V salesiánských střediscích je vědomě vytvářen prostor pro rozjímání, meditaci, modlitbu a bohoslužby. Náboženská dimenze života se výchovnou činností zkrátka prolíná. Vzniká zde výchovně pastorační společenství, které tvoří všichni zúčastnění.³⁰

1.3.3 Laskavost³¹

Posledním a také velmi důležitým pilířem preventivního systému Dona Boska je laskavost. Tento princip lpí především na laskavém přístupu vychovatelů k lidem, se kterými pracují. Láska je jedním z principů výchovy a v tomto smyslu je chápána jako napodobení lásky Boží. Velký důraz je kladen na dobrý vztah mezi vychovávaným a vychovatelem. Bosco bral každého mladého člověka vážně a uvědomoval si, že má v sobě skryté Boží tajemství a že s ním má Bůh své záměry. Ve vztahu vychovatele a vychovávaného se má objevovat přátelství, sympatie a citová náklonnost. Mladý člověk by měl svému vychovateli důvěřovat a ten by mu měl na oplátku dokazovat svou lásku k němu. Důležitá je také atmosféra, kterou by mělo salesiánské prostředí disponovat. Ta by měla být především srdečná a otevřená a neměly by se zde objevovat žádné společenské zábrany.³² Atmosféra výchovného prostředí by měla být veselá. Boskova Oratoř byla také hřištěm, kde mladí chlapci mohli vybouřit svou přebytnou energii. Mohli si zde hrát, skákat, křičet, běhat. Jediné, co nesměli, bylo hřešit. Chtěl, aby jeho Oratoř byla místem plným radosti.³³

Především u problémových dětí, na které se salesiánská pedagogika zaměřuje, není pouze přísnost ta správná cesta, tou je především láska. Podle Boska se stávají lidé zlými, protože se o ně nikdo nestará, nemají dostatečnou pozornost. Věřil, že v každém mladém člověku se nachází dobré jádro a nikdo není ve svém jádru bytostně zlý.³⁴ Sám Bosco říkával: *"I ten největší nezbeda má v sobě něco dobrého a krásného. Je třeba to objevit a rozvíjet. Mladý člověk musí cítit, že je milován. Potom svého duchovního vůdce také miluje, obdivuje a poslouchá. Láska se nerozčiluje a zapomíná, když jí někdo ublíží."*³⁵

Osobní vztahy jsou v salesiánské práci s mládeží velmi důležité. Mladý člověk musí lásku ze strany vychovatele cítit, aby mohl dosáhnout pozitivních změn ve svém životě. Láska ve výchovném vztahu má být především autentická. Vychovatel by měl projevat

---

³⁰ Srov. VÁŇOVÁ, J.; KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu*, s. 13-14.

³¹ Michal Kaplánek pro Katolický týdeník uvádí: *„A třetím principem byla amorevolezza. Toto slovo se v dnešní italštině neužívá. Do češtiny se překládá jako „laskavost“, do němčiny jako „Liebenswürdigkeit“, tedy lásky-hodnost. Skutečný význam tohoto slova vyjadřuje nápis na kříži, který každý salesián dostává při věčných slibech.“* (KAPLÁNEK, M. *Pedagogika Dona Boska. Katolický týdeník* [online]. 2015, č. 6 [cit. 2022-03-24]. Dostupné na WWW: <<https://www.katydz.cz/clanky/pedagogika-dona-boska.html>>.)

³² Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*, s. 34-36.

³³ Srov. BOSCO, T.; NANNI, C. *Dej mi duše: salesiánská tradice*, s. 28

³⁴ Srov. VÁŇOVÁ, J.; KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu*, s. 9-10.

³⁵ CHLUMSKÝ, J. sv. Jan Bosco. *Světki k nám hovoří....* [online]. [cit. 2022-03-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.catholica.cz/index.php?id=403>>.

opravdový zájem o mladé lidi. Podle dona Boska má výchovná láska osvobozující sílu a je zároveň láskou duchovní a citovou. Vychovatel svou laskavostí povzbuzuje mladé k tomu, aby byli tou nejlepší verzí sebe sama a pomáhá jim tak v jejich osobním růstu. Vychovatel by měl být k mladému člověku vždy pozorný a hledat v něm dobro. Na základě toho lze dosáhnout pozitivních výchovných výsledků.³⁶ Ze strany vychovatele musí být cítit, že to s vychovávaným myslí dobře a že ho má skutečně rád. Zároveň ale tento vztah musí mít nastavené určité hranice. Obě strany musí dodržovat jasně daná pravidla, aby mohl tento vztah fungovat.³⁷ Již v přístupu samotného zakladatele salesiánů k mladým chlapcům, je viditelný znak rovnocenného přístupu ke všem. Bosco nedělal mezi svými svěřenci žádné rozdíly. Měl rád všechny stejně a všem věnoval stejnou energii. Svou výchovnou lásku dával a projevoval každému chlapci zvlášť. Každého měl rád takového, jaký byl. Každému přál stejné dobro.³⁸

Laskavost spočívá také v rodinném duchu salesiánských středisek. Ve vztahu mezi dospělými a dětmi by měla být oboustranná důvěra. Rodinné salesiánské prostředí je charakteristické také tím, že poskytované služby jsou bezplatné. V tom spočívá bezpodmínečnost výchovné lásky. Není podmíněná žádným finančním příspěvkem. Stejně tak, jako dítě neplatí svým rodičům doma za to, že ho vychovávají, tak děti, které přichází do salesiánských středisek, neplatí za nabízené služby. V tom také spočívá rodinná atmosféra.³⁹

1.4 Osobnost salesiánského vychovatele

Vzhledem k výše uvedeným poznatkům o důležitosti vztahu vychovatele ke svým svěřencům, je zřejmé, že na osobnost vychovatele jsou kladeny velké nároky. Výchova by měla být společným dílem vychovatele a vychovávaného. Vychovatel by měl být s mladými, u mladých a pro mladé. Měl by se pohybovat mezi mladými lidmi, aby je mohl lépe pochopit a mohl v případě potřeby zabránit nežádoucímu škodlivému chování. Měl by se také účastnit aktivit společně se svými svěřenci, aby jim byl vždy na blízku. Právě na základě toho, že je vychovatel přítomen, se vytváří osobní vztahy, které jsou pro salesiánskou pedagogiku tak důležité. Atmosféra společného setkávání by měla být radostná a veselá, to má dobrý vliv na efektivní výchovu.⁴⁰

---

³⁶ Srov. *Saleziánska pastorácia mládeže: základná koncepcia*, s. 92-93.

³⁷ Srov. VÁŇOVÁ, J.; KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu*, s. 13.

³⁸ Srov. BOSCO, T.; NANNI, C. *Dej mi duše: salesiánská tradice*, s. 23-24

³⁹ Srov. Tamtéž, s. 29

⁴⁰ Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*, s. 35-36.

Každý, kdo chce pracovat nebo se jinak účastnit salesiánské výchovy nebo práce s mládeží, by měl splňovat určité požadavky, kterými jsou:

1. Odborná kompetence nebo ochota k jejímu získání
2. Citová vyrovnanost
3. Schopnost hledat odpověď na hraniční otázky života
4. Schopnost pochopit hlavní roli v procesu enkulturace
5. Dobré vztahové a komunikační dovednosti
6. Víra v dobré jádro každého mladého člověka
7. Ochota spolupracovat s mladými lidmi⁴¹
8. Kladný vztah k mládeži i k ostatním spolupracovníkům
9. Schopnost přijmout každého bez výjimky
10. Zdvořilé chování
11. Základní salesiánské křesťanské přesvědčení
12. Laskavost a láskyplnost
13. Příkladné chování⁴²
14. Schopnost aktivně naslouchat druhým
15. Věrohodnost
16. Autorita
17. Veselost a optimismus⁴³

Salesiánský vychovatel by měl brát výchovu jako své životní poslání. Nemělo by to být pro něj pouhé zaměstnání nebo společenská role, ale měl by to být pro něj skutečně životní styl, kterému chce svůj život zasvětit. Dobro mladých lidí by se mělo stát jeho životním cílem. Vzhledem ke křesťanskému charakteru výchovného systému by měl přijmout křesťanskou víru za svou a rozvíjet svůj vztah s Bohem, minimálně by však měl být této víře otevřený a ochotný pracovat v jejím duchu. Neustále by se měl zajímat o svět kolem sebe, o svět, ve kterém mladí lidé vyrůstají a který ovlivňuje proces utváření jejich osobnosti. Vychovatel by měl reflektovat situaci a společenské podmínky v prostředí, ve kterém se mladí lidé pohybují. Měl by se orientovat v jejich světě, aby jim mohl být blíž a mohl tak lépe porozumět jejich problémům. Měl by jim udávat směr, který je povede k hodnotnému životu. A právě výchova k hodnotám by měla být založená na aktivním zapojení vychovávaného. Nemělo by se tedy jednat o slepé přijímání hodnot. Vychovávaný by měl být tedy opravdovým subjektem výchovného působení. Vychovatel by měl dbát na to, aby se jeho svěřenec nestal pouhým objektem výchovného procesu.⁴⁴ Vychovatel by měl své životní zkušenosti vnášet do činnosti v zařízení, v kterém působí.

---

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 85.

⁴² Srov. VÁŇOVÁ, J.; KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu*, s. 28-29.

⁴³ Srov. Tamtéž, s. 12-13.

⁴⁴ Srov. DŘÍMAL, L. *Preventivní systém Dona Boska*, s. 37-40.

Jeho přesvědčení by mělo být v souladu se zaměřením a cíli zařízení. Měl by obsahově obohacovat salesiánskou práci s mládeží a starat se o další vývoj zařízení.⁴⁵

Všichni, kdo pracují v salesiánském duchu, by měli reprezentovat výše uvedené salesiánské hodnoty a vytvářet jednotu společenství. Je důležitá jejich vzájemná spolupráce, aby se každý v takovém prostředí cítil dobře.⁴⁶

1.5 Metodika salesiánské výchovy v současnosti v ČR

V předchozí kapitole byly představeny základní znaky salesiánské pedagogiky. Pro pochopení, jak pracovníci salesiánských středisek předávají tyto myšlenky druhým, je potřeba se zaměřit také na metodiku výchovy a na charakteristiku salesiánských středisek, ve kterých se výchovná a další činnost odehrává.

Salesiáni používají k dosahování svých cílů při výchově metody pedagogické, metody sociální práce, ale i metody uplatňované při pastorači. Salesiánská práce s mládeží má různá specifika, kterými se odlišuje od práce s dětmi a mládeží v jiných organizacích. Zatímco metody sociální práce jsou dostatečně rozvinuté (také pod tlakem zákonů a předpisů Ministerstva práce a sociálních věcí), pedagogičtí a pastorační pracovníci mají mnohem větší svobodu ve výběru metod a forem práce, což ovšem má za následek, že často neumí popsat metody, podle nichž pracují. V posledních letech ovšem došlo ke vzniku Standard salesiánské práce, což lze považovat za velký posun v této věci.⁴⁷

V následujících odstavcích je představen jeden z přístupů ve výchově, který se v salesiánské práci objevuje nejvíce.

1.5.1 Otevřená práce s mládeží

Každé salesiánské středisko na českém území má ve svém programu oratoř pro děti nebo klubovou činnost pro mládež. Program oratoře pro děti je otevřený pro jakékoliv zájemce. Oratoř nabízí dětem a mládeži vybrat si z různých nabízených her a činností daného zařízení. Zájemci mohou do oratoře přijít kdykoliv. Těmto činnostem jsou přítomní obvykle animátoři, kteří se dětem v oratoři věnují. Ti se snaží navázat s dětmi osobní trvalejší vztah. Kluby pro mladistvé a oratoře pro děti přitahují obvykle zájemce ze sociálně slabších vrstev, jejichž rodiče nemají peníze na drahé zájmové kroužky. Těmto dětem a dospívajícím obvykle chybí motivace k provozování nějaké systematické zájmové nebo sportovní činnosti a také nemají, jak jinak trávit svůj volný čas.

---

⁴⁵ Srov. VÁŇOVÁ, J.; KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu*, s. 28-29.

⁴⁶ Srov. Tamtéž, s. 14.

⁴⁷ Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*, s. 75-78.

Ve 2. polovině 90. let začala některá salesiánská zařízení používat principy nízkoprahových zařízení. Z toho důvodu začali salesiáni zaměstnávat také sociální pracovníky. Ti jsou dnes pro salesiánská zařízení důležitým článkem. Společně s pedagogy volného času a salesiány-řeholníky vytváří prostředí salesiánských zařízení. Dohromady se věnují otevřené práci s mládeží.⁴⁸

Pojem „práce s mládeží“ definuje Michal Kaplánek takto:

„V každém případě v sobě zahrnuje činnost mládeže a její podporu ze strany dospělých, která přesahuje rámec rodinné výchovy a školního vyučování. Přestože nelze očekávat, že by pojem „práce s mládeží“ u nás zdomácněl, jeví se nám jako vhodný právě proto, že se jím může označit jak sociální, tak pedagogická nebo pastorační činnost s mladými lidmi a pro mladé lidi.“⁴⁹

Otevřená práce s mládeží s sebou nese charakteristický prvek otevřenosti. Jedná se o otevřenost ke všem mladým lidem, přičemž je potřeba brát v potaz jejich touhy a potřeby. Na činnosti, kterým se v otevřené práci s mládeží pracovníci věnují, nejsou kladeny žádné náboženské ani jiné podobné nároky. Na základě toho se salesiáni věnují s dětmi různým aktivitám, a to i takovým, které jsou zcela nábožensky i politicky neutrální. Tyto aktivity by pak měly být přístupné všem mladým lidem bez rozdílu. Salesiánští pracovníci se soustředí při činnosti především na potřeby mladých. Salesiáni jsou také při své práci otevřeni veřejnosti, nic neskrývají, aby se každý mohl o jejich činnosti dozvědět. I při otevřené práci s mládeží se samozřejmě zařízení snaží o co nejatraktivnější nabídku činností právě pro mladé lidi.⁵⁰

1.6 Salesiánská střediska mládeže

Salesiánská střediska mládeže, jak již bylo výše zmíněno, by měla být prostorem fyzickým i sociálním, který umožňuje mladým lidem rozvoj vztahů a aktivit. Zároveň by zde měl být odborný personál, který se věnuje převážně výchově mladých lidí. Ačkoliv má každé salesiánské středisko u nás svá specifika, tak jejich programová nabídka bývá velmi podobná. Jedná se o:

- 1) Oratoř – jejím hlavním smyslem je pravidelné setkávání dětí, které se společně s pracovníkem salesiánského střediska věnují sportovní a zábavné činnosti.
- 2) Zájmové kroužky – v nich je prostor pro rozvoj určitých zájmů dětí. Nabídka kroužků se obvykle odvíjí od poptávky.

---

⁴⁸ Srov. Tamtéž, s. 78-80.

⁴⁹ Tamtéž, s. 80.

⁵⁰ Srov. Tamtéž, s. 81-82.

- 3) Kluby – ty nabízí dospívající mládeži prostor k setkávání se s vrstevníky a zábavě, která může být také alternativou k jiným komerčním nabídkám. Jedná se o bezpečné prostředí bez návykových látek a jiných nebezpečných faktorů. Součástí je také nabídka sociálních služeb. Od oratoře se tak liší především tím, že ji navštěvují starší účastníci.
- 4) Jednorázové akce – ty bývají často otevřené široké veřejnosti. Obvykle se jedná o různá divadelní představení, sportovní soutěže, přednášky, koncerty, diskotéky a další podobné kulturní a společenské akce.
- 5) Prázdninové a víkendové akce – obvykle se jedná o tábory, které mohou být i náboženského charakteru, lyžařské kurzy a podobně. Tyto akce jsou především pro návštěvníky salesiánského střediska, ale také pro další zájemce z řad veřejnosti.
- 6) Katechetické, formační a spirituálně zaměřené skupiny – to jsou společná setkání mladých lidí, kteří mají společné jejich náboženské zaměření. Tyto aktivity se ovšem z velké části přesunuly do farností.⁵¹

1.6.1 Srovnání salesiánských středisek, domů dětí a mládeže a nízkoprahových zařízení

Salesiánská střediska jsou svou činností velmi specifická, a proto se nabízí jejich srovnání s dalšími typy institucí.

Ve srovnání programové nabídky salesiánských středisek a ostatních domů dětí a mládeže, zřizovaných podle školského zákona, jsou určité podobnosti ale i rozdíly. Oba typy zařízení mají podobnou programovou nabídku, která má ovšem v obou zařízeních svá specifika. Zatímco v salesiánských střediscích se zaměřují více na spontánní aktivity a také na náboženské vzdělávání a další aktivity duchovního rázu, domy dětí a mládeže se věnují především činnosti zájmových kroužků. Jak salesiánská střediska, tak domy dětí a mládeže mají stejné některé cíle činnosti. Oba typy zařízení usilují o smysluplné využití volného času účastníků, předávání vědomostí a dovedností a nabídku rekreace. Salesiánská střediska se ovšem snaží o dosažení dalších několika cílů činnosti. Usilují také o navazování vztahů, předávání křesťanských hodnot, povzbuzování sociálně znevýhodněných jedinců a vytváření rodinné atmosféry.

Salesiánská střediska se často věnují také sociální práci, protože jim nejsou lhostejné sociální problémy, které mladí lidé, kteří navštěvují jejich střediska, mají. Úmysl salesiánů je věnovat se celé osobnosti mladého člověka, což znamená zahrnout jeho duševní, sociální, tak i fyzickou a duchovní stránku. Nízkoprahová zařízení a salesiánská střediska se shodují v zásadě otevřenosti a také v tom, že se přednostně věnují mladým

---

⁵¹ Srov. Tamtéž, s. 94-95.

lidem, kteří mají sociální problémy a mají podobnou programovou nabídku klubů. Samotný preventivní systém dona Boska je založen na výchově na základě křesťanských hodnot. V tom se salesiánská střediska od nízkoprahových zařízení liší.

Na závěr tedy lze říct, že salesiánská střediska mají ve srovnání s ostatními domy dětí a mládeže a nízkoprahovými zařízeními některé shodné prvky, ale zároveň jsou také v mnoha věcech rozdílné.⁵²

---

⁵² Srov. Tamtéž, s. 95-97.

2 Pohled zaměstnanců salesiánského střediska na základní principy preventivního systému – výzkumná část

Předchozí kapitoly se zabývají především teoretickými poznatky, které byly čerpány z vybraných zdrojů. Konkrétně bylo vybráno a následně představeno několik základních znaků salesiánské pedagogiky. Jejich podrobné představení bylo nezbytné pro následné vytvoření výzkumného nástroje, který byl použitý. Znaky popsané v teoretické části této práce jsou zároveň ty, na něž byl výzkum zaměřen. Tato část práce má za úkol představit průběh a následně výsledky celého výzkumu.

Výzkumné šetření ohledně salesiánské pedagogiky z pohledu zaměstnanců salesiánského střediska bylo provedeno v Salesiánském středisku mládeže v Českých Budějovicích.⁵³

2.1 Cíl a metodika práce

Cílem mé bakalářské práce je na základě kvalitativního šetření zjistit, jak zaměstnanci Salesiánského střediska v Českých Budějovicích chápou vybrané základní znaky salesiánské pedagogiky.

Z výše stanoveného cíle práce také vyplývá výzkumná otázka: Jak zaměstnanci Salesiánského střediska mládeže v Českých Budějovicích chápou základní znaky salesiánské pedagogiky?

Vzhledem k výzkumnému záměru byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu v podobě polostrukturovaných rozhovorů se zaměstnanci střediska. Kvalitativní výzkum zkoumá danou problematiku do hloubky. Poskytuje nám podrobné informace o určitém fenoménu, který zkoumá v přirozeném prostředí.⁵⁴ U tohoto typu výzkumu nejsou předem stanoveny hypotézy ani základní proměnné. Formulování nové teorie je naopak výstupem kvalitativního výzkumu.⁵⁵

Metoda polostrukturovaného rozhovoru byla zvolena z toho důvodu, aby byla získána odpověď na výzkumnou otázku, která má za úkol zjistit subjektivní pohled a názor respondentů na danou problematiku. Polostrukturovaný rozhovor představuje

---

⁵³ Ondřej Trojek, ředitel Salesiánského střediska mládeže v Českých Budějovicích pro časopis Setkání uvádí: „Základna cca 25 kmenových zaměstnanců je doplněna o 40 externích pracovníků a velké množství dobrovolníků (asi 130). Jen tak lze kvalitně realizovat všechny programy. Stejně jako don Bosco, tak i salesiánské středisko si vychovává a vzdělává své nástupce a pracovníky. Není výjimkou, že zaměstnanec střediska je bývalý účastník či dobrovolník, který se naplno ztotožnil s myšlenkou dona Bosca a je ochoten a schopen se podílet na naplňování poslání organizace.“ (TROJEK, O. V duchu výchovy sv. Jana Bosca. *Setkání*, leden a únor 2020, roč. 30, s. 7.)

⁵⁴ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*, s. 49.

⁵⁵ Srov. ŠVARČÍČEK, R.; ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, s. 22.

seznam základních otázek, které chceme v průběhu rozhovoru probrat. Výhodou této metody sběru dat je možnost s otázkami i jejich pořadím relativně volně nakládat.⁵⁶ Díky této metodě získáváme o zkoumaném jevu detailní a komplexní informace.⁵⁷

2.2 Průběh výzkumu

Jako první byl stanoven typ výzkumu a metoda sběru dat, které jsou popsány výše. Následovalo oslovení vedení konkrétního střediska, které mělo za úkol zjistit, zda bude provedení výzkumu na tomto místě vůbec možné. Vyjádření vedení bylo souhlasné. Následně byl na základě vybraných znaků salesiánské pedagogiky, které jsou podrobně rozebrány v první části této práce, vytvořen výzkumný nástroj.

Z konkrétního střediska byly osloveni vybraní respondenti na základě jejich pracovní pozice. Byli tedy osloveni jak pedagogičtí zaměstnanci, tak i zaměstnanci v sociálních službách, a to z důvodu možnosti širšího pohledu na danou problematiku. Výzkumu se zúčastnilo pět zaměstnanců. Mezi nimi byli jak muži, tak ženy, různého věku s odlišnými zkušenostmi. Se čtyřmi z nich byl proveden rozhovor. Jeden z respondentů, z důvodu nemoci, zaslal své odpovědi na otázky napsané v dokumentu Wordu. Informace získané tímto způsobem ovšem nemohou být v této práci vyhodnocené, jelikož se jedná o odlišnou metodu sběru dat.

Výzkumné šetření probíhalo v Salesiánském středisku mládeže, jehož činnost se zaměřuje na otevřené kluby, zájmové kroužky a letní tábory.⁵⁸

Rozhovory se zaměstnanci probíhaly v únoru letošního roku. Tři z rozhovorů se odehrály v prostředí salesiánského střediska. Jeden z rozhovorů byl proveden prostřednictvím videohovoru z důvodu nemoci respondenta. V průběhu všech rozhovorů panovala příjemná atmosféra. Rozhovory byly zaznamenány na hlasový záznamník. Časové rozmezí rozhovorů se pohybovalo od 20 do 60 minut, v závislosti na sdílnosti respondentů. Rozhovory byly následně doslovně přepsány a vzniklý text byl dále zpracováván. Před začátkem rozhovoru byl každý z účastníků upozorněn na to, že rozhovor bude po celou dobu nahráván na diktafon v mobilním telefonu a získané informace budou zpracované a následně zveřejněné v bakalářské práci. Každý z účastníků vyjádřil svůj ústní souhlas.

V úvodu všech rozhovorů byly zjištěny základní informace o každém z respondentů. Byly kladeny otázky na věk, vzdělání, pracovní náplň, délku praxe ve středisku a vývoj pracovní pozice. Pro rozhovor byly stanoveny dílčí výzkumné otázky. Znění otázek je následující:

---

⁵⁶ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*, s. 178-179.

⁵⁷ Srov. ŠVARÍČEK, R.; ŠEDOVI, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, s. 13.

⁵⁸ *Salesiánské středisko mládeže České Budějovice*. Naše činnost, [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné na WWW: < <https://www.sasmcb.cz/#> >.

1. Mohl/a byste mi prosím vyprávět o tom, které principy z preventivního systému dona Boska při své práci používáte?
2. Jaké křesťanské hodnoty považujete při své práci za důležité?
3. Jsem si vědoma toho, že salesiánský styl práce je založený na vztazích, chtěla bych se Vás tedy zeptat, jak vztahy s příchozími navazujete a následně udržujete?
4. Vzhledem k charakteru střediska, kde se spolu prolíná pedagogická a sociální práce, mě zajímá:
  - a) Především pro pracovníky v sociálních službách: Jaký význam podle Vás mají pedagogické přístupy v sociálních službách?
  - b) Především pro pedagogické pracovníky: S jakými problémy ze sociální oblasti se při své práci nejčastěji setkáváte?

K základním otázkám byly každému z respondentů pokládány doplňující otázky, které pomohly při získání podrobnějších informací o dané problematice. Během rozhovoru byl respondentům ponechán dostatek prostoru pro vyjádření svých myšlenek ke kladeným otázkám.

2.3 Výsledky výzkumného šetření

Tato kapitola se zabývá technikou vyhodnocení a následnou interpretací dat získaných metodou polostrukturovaných rozhovorů se zaměstnanci Salesiánského střediska mládeže v Českých Budějovicích.

2.3.1 Technika vyhodnocení získaných dat

V rámci kvalitativního výzkumu je přesný popis dat jeho podstatnou součástí. Vyhodnocení získaných informací bylo uskutečněno za pomoci kódování a kategorizace dat.

Kategoriální systémy slouží k redukci získaných informací a v tomto případě byly využity při kódování. Podstatné je to, že deskriptivní systém je abstraktnější než klasifikovaný materiál. Kódování je základní analytická technika. Kategorie, které nám vzejdou z této techniky analýzy získaných dat, jsou základem pro budoucí teorii. Kódování je pomocníkem při výběru základních proměnných z velkého množství dat.⁵⁹

---

⁵⁹ Srov. ŠVARŤÍČEK, R.; ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, s. 90-92.

Technika kódování získaná data popisuje a za pomoci jednotlivých kódů klasifikuje a kategorizuje. Pomáhá nám reflektovat a zpracovávat představy. Kódy se utváří podle jednotlivých témat a otázek rozhovoru a přiřazují se k určitým úsekům textu. Na začátku jsou vytvořeny hlavní tematické kódy, ke kterým se induktivně modifikují a přidávají další. Kódování je pro analýzu dat velmi podstatné.⁶⁰ Při vyhodnocování dat byl použit softwarový program MAXQDA.

V následujících odstavcích jsou stručně představeni jednotliví respondenti výzkumu. Jejich představení je nezbytné pro následné pochopení souvislostí. Po charakteristice respondentů se práce věnuje již samotné interpretaci a výsledkům výzkumu. Odpovědi na dílčí výzkumné otázky a další podstatná témata vyplývající z rozhovorů jsou pro lepší přehlednost interpretovány za pomoci tabulek. V každé tabulce jsou jednotlivé kódy a k nim přiřazené konkrétní příklady odpovědí. Pod každou z tabulek se nachází komentář, který vysvětluje informace, které jsou v tabulce uvedené. V komentáři se nachází také srovnání výpovědí jednotlivých respondentů. V závěru výzkumné části se nachází shrnutí výsledků.

Doslovný přepis rozhovorů s respondenty není součástí této bakalářské práce, na vyžádání ho lze získat u autorky této práce.

2.3.2 Charakteristika respondentů

Respondent č. 1

Pohlaví: žena

Věk: 39

Vzdělání: vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru pastorační asistent, základní kurz pracovníka v sociálních službách

Doba praxe v organizaci: 3 roky

Pracovní pozice: pracovnice v sociálních službách NZDM V Kostce (Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež v Kostce), pedagog volného času v Otevřených klubech

Pracovní náplň: vedení nízkoprahového klubu na sídlišti Vltava, podpůrná práce s komunitou

Vývoj pracovní pozice: nejprve měla na starosti mladší cílovou skupinu (děti), momentálně se věnuje starší cílové skupině (mládež)

---

⁶⁰ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*, s. 232.

Respondent č. 2

Pohlaví: žena

Věk: 25

Vzdělání: vysokoškolské bakalářské vzdělání v oboru pedagogika volného času

Doba praxe v organizaci: 1,5 roku

Pracovní pozice: koordinátorka Chaloupek a táborů, částečný úvazek sociální pracovníce NZDM V Kostce (Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež v Kostce), pedagog volného času

Pracovní náplň: koordinace Chaloupek a táborů, práce sociálního pracovníka na částečný úvazek v oblasti prevence, kroužky

Vývoj pracovní pozice: začínala jako koordinátorka Chaloupek a táborů a postupně jí k tomu přibyla práce sociálního pracovníka a kroužky

Respondent č. 3

Pohlaví: muž

Věk: 21

Vzdělání: středoškolské vzdělání na konzervatoři v oboru hra na trubku, v současné době studuje vysokou školu, obor pedagogika volného času

Doba praxe v organizaci: necelý 1 rok

Pracovní pozice: pedagog volného času v Otevřených klubech

Pracovní náplň: působí jako pedagog v programu Doučování a Sportovek

Vývoj pracovní pozice: začínal s doučováním a postupem času se dostal i na program Sportovek

Respondent č. 4

Pohlaví: žena

Věk: 26

Vzdělání: vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru pedagogika volného času

Doba praxe v organizaci: 1,5 roku

Pracovní pozice: Pedagog volného času v Otevřených klubech

Pracovní náplň: přímá i nepřímá pedagogická činnost na programu Oratoře⁶¹ a Tancování

Vývoj pracovní pozice: nejprve působila ve dvou klubech sociální služby jako pedagog volného času, momentálně je pouze v jednom klubu a vede pedagogický program (Tancování)

---

⁶¹ „Oratoř je projekt, jehož hlavním cílem je nabídnout dětem a mladým lidem takové volnočasové aktivity, které je motivují ke smysluplnému trávení jejich volného času.“ (Salesiánské středisko mládeže Praha – Kobylice. Oratoř, [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné na WWW: <<https://strediskokobylice.cz/orator> >.)

2.4 Výsledky srovnávací výzkumné analýzy

2.4.1 Principy preventivního systému

1. Mohl/a byste mi prosím vyprávět o tom, které principy z preventivního systému Dona Boska při své práci používáte?

Kódy	Konkrétní příklad odpovědi
Asistence	<i>„Třeba když to vezmu přímo na to doučování, tak často k nám chodí třeba s tím, že dneska se jim moc nechce doučovat, nechce se jim dělat úkoly a chtěly by vlastně aby ty úkoly jsme za ně udělali. A tam přesně právě to se snažíme praktikovat tak, že ten úkol udělám jako... Řekněme: Ne, já ti s tím nepomůžu, nebo ne, neudělám ho za tebe. Ale spíš jim ukážeme cestu, aby je to bavilo. Snažíme se na to nahlídnout vlastně z jiný stránky abychom jim ukázali, jak se dostat k tomu výsledku toho úkolu, který mají z té školy a aby to mohly právě použít i potom do budoucí praxe a celkově, že... Já nevím úplně přesně jak to popsat, ale...“</i>
Hra	<i>„A v poslední řadě je to princip té hry vlastně, že skrz i tu hru se děti jako učí. A i ta hra je sama cílem o sobě, že je tady jako prostor o tu zábavu.“</i>
Sociální kontakt	<i>„Je tam domeček toho sociálního vlastně kontaktu, toho, že tady je nějaká rodinná jako úroveň, nízkoprah.“</i>
Náboženství	<i>„V rámci třeba chaloupek mám pocit, že tam je... hhm, nebo já teda vnímám, že v rámci chaloupek je velmi vlastně ten princip toho náboženství, té vlastně jako víry. Je tam mnohem víc vlastně cítit než třeba v jiných těch oblastech, ve kterých vlastně jako působím.“</i>
Rodinné prostředí	<i>„Snažíme se právě těm našim dětem a klientům, co sem k nám dochází, tak abychom se s nimi potkávali v rodinném prostředí...“</i>
Přizpůsobení se aktuální situaci	<i>„Snažíme se co nejvíce přiblížit k těm aktuálním situacím, pro ty, co potřebují. A když byl Covid, tak jsme měli doučování online a tak.“</i>
Prevence	<i>„Jo, s prevencí. Vlastně s prevencí... určitě je to, že vlastně vůbec jim dáváme prostor k tomu, aby byli někde jinde, než v tom svém rizikovém prostředí... to už vlastně svým způsobem prevence je, že.“</i>
Specifičnost cílové skupiny	<i>„Jo tak, a i ta specifičnost té jako cílové skupiny jako vychází z toho, s kým pracoval jako Don Bosco a je to důležitý, přijde mi, že to má smysl se věnovat jako tady té skupině lidí, že mi přijde, že je důležitý se věnovat všem jako skupinám lidí. (smích) Nebo všem jako lidem.“</i>

V odpovědích zaměstnanců na tuto otázku se objevovaly i tři základní pilíře preventivního systému, kterými jsou rozum, náboženství a laskavost. Vzhledem k důležitosti těchto tří principů budou pohledy zaměstnanců na ně interpretovány později samostatně, protože je potřeba se jim věnovat hlouběji. Z výpovědí respondentů vyplývá, že základní principy, které ve své práci používají, se opírají o logo salesiánského střediska, ve kterém působí. V tomto logu se objevuje znak domova, vzdělání,

duchovního rozvoje a hry.⁶² Respondentka č. 4 přímo na toto logo odkazuje a vysvětluje, co jednotlivé znaky znamenají:

„Takže když vezmu to logo, tak tam vlastně že jo je právě to logo toho domečku, tak té spirituality, té spirituální oblasti, je tam domeček toho sociálního vlastně kontaktu, toho, že tady je nějaká rodinná jako úroveň, nízkoprah, ta otevřená práce, ten otevřený přístup. A je tam že jo vlastně logo toho domečku jako toho vzdělávání, že tady je jako nějaký důraz na rozvíjení těch dovedností a nějaký rozvoj i intelektuální, znalostí, schopností. A v poslední řadě je to princip té hry vlastně, že skrz i tu hru se děti jako učí. A i ta hra je sama cílem o sobě, že je tady jako prostor o tu zábavu.“

Dalším principem, který se ve výpovědích respondentů objevuje často, a považují ho za velmi podstatný, je princip rodinného prostředí. To se vyjadřuje domáckostí, laskavostí, přijímáním všech bez rozdílu a příjemnou atmosférou. Zaměstnanci se snaží, aby se každý cítil v takovém prostředí dobře, aby tam každý chodil rád, zkrátka aby se tam každý cítil jako doma. Respondenti si uvědomují, že skupina lidí, s kterými pracují, je svým způsobem specifická. Často se jedná o děti a mladistvé, kteří jsou nějakým způsobem sociálně znevýhodnění. Při své práci se přizpůsobují aktuální situaci a konkrétní cílové skupině, se kterou pracují.

Dalším podstatným znakem preventivního systému je samotná prevence. Z výpovědí všech respondentů vyplývá, že preventivní je samo o sobě již bezpečné prostředí, ve kterém se výchova odehrává. To potvrzuje fakt, že účastníci tráví svůj volný čas mimo prostředí, které může být rizikové. Respondenti č. 3 a č. 4 považují za preventivní také to, že děti tráví svůj čas ve středisku efektivně a za pomoci různých vhodně zvolených aktivit mohou rozvíjet sami sebe.

Z výpovědi respondenta č. 3 vyplývá, že při doučování používá princip asistence, který chápe tak, že je důležité ukázat dětem cestu, která jim pomůže k výsledkům dojít. Pokládá za důležité, aby si účastníci došli k odpovědi sami.

---

⁶² Salesiánské středisko mládeže České Budějovice. Cíle a poslání. [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné na WWW: <<https://www.sasmcb.cz/o-nas/cile-a-poslani/>>.

Pilíře preventivního systému

	Kódy	Konkrétní příklad odpovědi
Rozum	Rozvoj (celostní rozvoj účastníků)	<i>„Že tady je jako nějaký důraz na rozvíjení těch dovedností a nějaký rozvoj i intelektuální, znalostí, schopností.“</i>
	Důraz na vzdělání/poznání pro následné uplatnění v životě	<i>„Tak rozum chápu jako že je to vlastně důraz na nějakou stránku jako poznání a vyznání se ve vlastní mysli, protože pak člověk má jiné možnosti uplatnění v tom světě. Což mi přijde, že vychází z toho, s kým Don Bosco pracoval, že pracoval s lidmi na okraji společnosti a dopřával jim vlastně tu možnost se vzdělat, aby nebyli odsouzení, nebo odsouzení, zkrátka aby vlastně díky těm možnostem, do kterých se narodili, skončili ve vězení nebo na ulici, což si nedokážu představit.“</i>
	Vzor (vychovatel jde příkladem)	<i>„A poslední vlastně byl ten rozum. Tak to mě vlastně jako obrovsky přivádí i na myšlenku, celkově jako té... ten princip toho rozumu já mám vlastně jako hodně propojený se salesiánskou pedagogikou a vnímám to hodně jako prostor pro nějaký vzor. Je to pro mě vlastně jako to, že když chci, aby to dítě něco dělalo, nebo něco umělo, tak to budu dělat taky, že to nebude jenom o tom, že to po něm budu vyžadovat a ono to bude dělat, ale vlastně nebude tam mít žádný ten vzor toho jako, jak to dělat nebo proč to dělat, vůbec jako otázka, proč ty věci dělat a tak. Ale společně se s ním budu jako zamýšlet nad tím, k čemu mu to bude a proč vlastně tohle děláme, proč se to vlastně děje a tak dále. Tak to mám propojený vlastně s tím vzorem. Tak asi takhle jako za mě.“</i>
	Doučování (programová nabídka střediska)	<i>„Jednak, teda jak jsem už zmínila, děláme pravidelně to doučování, maximálně se je snažíme podporovat ve školní docházce a podobně.“</i>
	Učení se zodpovědnosti	<i>„Tak asi úplně nevíce co, tak naučit, nebo ne naučit, ale snažit se ty děti přiblížit aspoň nějaký realitě, aby věděly, že třeba nevím, napadá mě jeden jako příklad, že když jako budou chtít v budoucím životě prostě pracovat a vydělat si peníze, tak musejí pro to něco udělat, že prostě ty peníze a ten život nepřijde sám. Že musejí tomu jít naproti.“</i>
	Učení se svobodně rozhodovat	<i>„Mají možnost výběru, třeba na těch klubech máme i klubový rady kde se jako řeší program, co by je bavilo a tak. Já nevím třeba od výběru filmu, který bude na klubu a postupně určitě mají možnost si vybrat a třeba i když to vezmu u té oratoře. Program vlastně pro ty menší, tak to je způsobem otevřené herny, takže oni mají tři, čtyři možnosti, co zrovna chtějí dělat. Samozřejmě můžou to v průběhu měnit, během té doby, v průběhu programu a můžou si prostě vybrat, co je zrovna baví. Jestli chtějí do tělocvičny, nebo něco vyprávět, vyrábět teda, pardon. Vyrábět ve výtvarce a podobně. Ta možnost výběru je tu poměrně velká.“</i>

Z výpovědí respondentek č. 1 a č. 4 vyplývá, že znak rozumu chápou jako důraz na celkový rozvoj účastníků. Všichni respondenti považují za důležité vzdělání, jelikož vzdělaný člověk se snáze uplatní ve svém budoucím životě. Respondentka č. 4 zmiňuje,

že znak rozumu vychází z toho, že Don Bosco dával šanci vzdělat se i lidem, kteří byli na okraji společnosti, protože mu nebylo lhostejné to, jak by mohli bez potřebného vzdělání skončit. Respondentka pokládá za důležité poznání a vyznání se ve vlastní mysli, aby mladí lidé rozuměli tomu, co se kolem nich děje, aby rozuměli vztahům, kterých jsou součástí, aby zkrátka rozuměli svému životu, jelikož uvědomělý člověk se snáze uplatní v životě. Z výpovědí respondentů č. 2 a č. 3 také vychází, že princip rozumu chápou jako prostor pro vzor. Uvědomují si, že musí jít vychovávaným především příkladem, že po nich nemohou požadovat něco, co sami nedělají, jelikož pak nebudou mít důvod, proč se chovat či nechovat určitým způsobem. Respondenti č. 1, č. 3 a č. 4 si znak rozumu spojují také s doučováním, které je v programové nabídce střediska. Nabídkou doučování vzniká prostor, ve kterém si děti mohou udělat domácí úkol, nebo se naučit na test za pomoci pedagogů, kteří se jim věnují.⁶³ Z rozhovorů také vyplývá, ačkoliv to respondenti výslovně nezmiňují, že při výchově kladou důraz na to, aby se děti učily zodpovědnosti a svobodnému rozhodování.

---

⁶³ Srov. Otevřené kluby. Doučování. *Čtyrácký zpravodaj*, léto 2021, s. 5

	Kódy	Konkrétní příklad odpovědi
Náboženství	Rozvoj v rámci duchovna (účastníci mají prostor zamyslet se nad duchovní stránkou svého života)	„A vychází to o tom, že máme prostor pro prožívání nějaké své vlastní spirituality, objevování toho, co je pro nás důležité, proč jsme tady v životě, jaké máme dary, jak je můžeme rozvíjet...“
	Aktivity spojené s křesťanstvím (do programu jsou zapojovány debaty o náboženství a konkrétní aktivity křesťanského charakteru)	„Pak jiná třeba aktivita, že tady je v prostoru citát dona Boska: Chovejme se tak, aby nám bylo dobře teď i na věčnosti, takhle princip toho jako citátu a jejich úkolem, těch dětí bylo si to třeba přečíst a povídat si jako s nimi o něm. Tak jako, co to znamená, že vlastně nám má být dobře teď, nebo co znamená být dobrý, jak to vypadá, když někdo je dobrý, a co ty děláš dobrého pro druhý nebo pro sebe.“
	Tematická výzdoba střediska	„Máme tu jednak portréty Dona Boska, jednak křesťanský symboly nebo kříže a tak.“
	Salesián (Součástí programů bývají aktivní věřící nebo přímo salesiáni. Zaměstnanci, kteří nejsou věřící či aktivní křesťané, často nechávají aktivity spojené s náboženstvím na ně, jako na kompetentní osoby.)	„To znamená, že spoustu těch našich vedoucích jsou aktivní věřící. To znamená, že vlastně mají spoustu povědomí o tom, jak se s dětmi o víře bavit, jak s nimi fungovat. Tak to je jeden z prvků, který je podle mě velmi významný, pokud člověk se vůbec o křesťanství chce bavit, aby tam byl někdo, kdo si prošel nějakým tím procesem.“

Princip náboženství se při aktivitách tohoto střediska jednoznačně uplatňuje. Všichni respondenti vnímají a uvědomují si, že znak víry k salesiánskému stylu práce patří. Z výpovědí vyplynulo, že četnost a způsob uplatnění tohoto principu závisí na více faktorech. V první řadě to ovlivňuje konkrétní cílová skupina, zda jsou účastníci věřící, zda jsou duchovní strážci svého života otevření a ochotní se o víře bavit s druhými. Druhým faktorem je to, zda se činnost zrovna odehrává na poli sociální nebo pedagogické práce. Je také důležité zmínit, že při některých činnostech je pro téma náboženství nebo duchovního rozvoje větší prostor než při činnostech jiného charakteru. Respondent č. 3, který se věnuje především doučování uvádí, že tam se téma náboženství nebo víry příliš neobjevuje. Naopak na programech Otevřených klubů je daleko větší prostor se tomuto tématu věnovat. Samostatnou kapitolou v tomto ohledu jsou Chaloupky, které jsou přímo označeny jako křesťanské tábory. Cílovou skupinou jsou tedy převážně děti z věřících rodin a aktivity křesťanského charakteru jsou tak součástí táborového programu.

Z výpovědí dále vyplývá, že ačkoliv k salesiánskému stylu práce náboženství patří a je jeho nedílnou součástí, tak přesto je s ním nakládáno velmi citlivě. Respondentka č. 1 uvádí, že téma křesťanství je vychovávaným podáváno maximálně nenásilně. Děti nejsou k ničemu nuceny, ani do ničeho na sílu tlačeny, naopak je zde snaha ze strany pedagogů a sociálních pracovníků, aby si děti sami našly k náboženství vztah a aby se sami o víru zajímaly.

V průběhu programů střediska je věnován prostor různým aktivitám, které jsou tematicky spojené s náboženstvím. Respondenti se konkrétně zmiňují o různých kvízech, debatách, návštěvách kostela a mších. Děti tak mají možnost se o křesťanské víře něco dozvědět, ale také se zamyslet nad svojí spiritualitou, nad svými hodnotami, celkově nad svým životem, co se duchovní stránky týče. Respondentka č. 4 uvádí, že děti tak mohou objevit, co je pro ně v životě důležité a zjistit, jaké mají dary, které mohou následně rozvíjet. V prostředí střediska se nachází tematická výzdoba, která také podporuje atmosféru výchovy v duchu křesťanských hodnot.

Respondenti č. 2., č. 3 a č. 4 sami sebe neoznačili jako aktivní křesťany nebo přímo věřící, ale z jejich výpovědí je znatelné, že jsou víře otevřeni a s dětmi pracují v duchu křesťanských hodnot. Pedagogové i sociální pracovníci se s dětmi o duchovní stránce života v rámci programů baví, účastní se s nimi různých aktivit, ale z jejich výpovědí je patrné, že náboženskou stránku výchovy raději přenechávají kompetentnější osobě, což je podle výpovědí především salesián, který dochází na programy a přináší také konkrétní aktivity s křesťanstvím spojené.

Respondentky č. 1 a č. 4 mají znak náboženství propojený se samotným zakladatelem salesiánů, donem Boskem a jeho přístupem k lidem, kdy se věnoval bez rozdílu všem. Respondentky č. 2 a č. 4 místo náboženství ve výchově vnímají také jako prostor pro prožívání vlastní spirituality a rozvoj sebe samých po duchovní stránce. Náboženství nevidí pouze jako víru v Boha, ale především jako prostor pro to poznat sám sebe i z jiné stránky.

Kódy		Konkrétní příklad odpovědi
Laskavost	Laskavý přístup	<i>„Tak ta pro mě spočívá hlavně v tom principu, že tady neřešíme na programu nějaký problémy jako tím, že někoho seřvu a vyhodím ho.“</i>
	Rovnocenný přístup	<i>„Že vlastně je tam ten princip, že jsme si rovni, je tam nějaký partnerský přístup.“</i>
	Rodinný přístup	<i>„Tu laskavost já hodně vnímám i s principem vůbec jako domova, s principem bezpečí.“</i>
	Vstřícný přístup	<i>„Tak začněme asi tou laskavostí třeba hned. To je takový náš jako základní. Je to tu opravdu o té vstřícnosti, otevřenosti, že sem mohou chodit a tak, to je prostě protknutý jako úplně vším.“</i>

Z výpovědí vyplývá, že respondenti vidí znak laskavosti především ve svém přístupu k dětem a mládeži, se kterými pracují. Respondentky č. 2 a č. 4 vysvětlují, že za špatné chování nepřijde automaticky okamžitě trest, ale naopak je dětem nabídnut prostor, kde se mohou o své chybě s dospělým pobavit a najít společně řešení. Respondentka č. 2 má tento přístup spojený s hodnotou milosrdenství. Znak laskavosti se dle výpovědí prolíná celým výchovným procesem a respondenti ho pokládají za absolutní základ. Laskavost jako taková se také ukazuje v rovnocenném přístupu vychovatelů k vychovávaným. Respondentka č. 4 si spojuje rovnost s lidskou důstojností, která patří bez rozdílu všem lidem. Respondenti č. 2. a č. 3 zmiňují, že princip laskavosti mají spojený také s principem domova. Za důležité pokládají společně vytvářet rodinné prostředí, ve kterém se každý bude cítit příjemně, bezpečně a kde panuje uvolněná atmosféra. Respondentka č. 1 uvádí, že laskavost vidí i ve vstřícném a otevřeném přístupu a vysvětluje, že děti sami cítí, že to s nimi myslí vychovatelé dobře, a proto se za nimi rády vracejí a tráví s nimi svůj volný čas.

2.4.2 Křesťanské hodnoty

2. Jaké křesťanské hodnoty považujete při své práci za důležité?

Kódy	Konkrétní příklad odpovědi
Rovnost všech lidí (Všichni mají stejnou lidskou důstojnost)	<i>„Nebo, že mi přijde důležitá ta křesťanská hodnota, kdy jsme si jako rovný, že jsme stvořený tím člověkem a že ta lidská důstojnost je nám jako rovna.“</i>
Láska k bližnímu	<i>„Vlastně tou hlavní je určitě nějaká jako láska k bližnímu. To je prostě pro mě úplně to nejvíc, co tam nejvíc jako vnímám. To je asi pro mě úplně to nejdůležitější, a to co já se vlastně já snažím v té své jako práci... kromě toho, že se snažím to prakticky vlastně dělat, prakticky se tím řídit, tak se snažím vlastně, aby to přicházelo i k těm dětem a i oni vlastně si z toho mohly brát, že to je jedna z velmi důležitých hodnot, takže to je pro mě jako hodně důležitý. A i pro vůbec nějaký jako fungování společnosti, i vůbec prostě pro fungování nás samotných a vytváření nějakého sebevědomého, zdravého a tak, tak to si myslím, že je vlastně důležitý. To asi považuji jako nejvíc. Nejvíc prioritní.“</i>
Rodina, soudržnost	<i>„Teď trošku přemýšlím, co a jak, ale nejvíc mě asi napadá jako ta rodina tady celkově v tom středisku. Není to jenom když... není to jenom náš přístup k těm dětem, ale je to i náš přístup ke kolegům a k celkovému vlastně tomu komplexu tady, že když by třeba byl nějaký problém v tom našem týmu, tak samozřejmě odrazí se to v naší práci a bude to vidět na těch dětech. Jo, že nepředáme jim to, co bychom jim úplně předat chtěli, a tak právě úplně nevím, jak to přesně popsat, ale líbí se mi právě i ta rodinná atmosféra, kterou máme tady ve středisku a vím, že když jsem tady jenom od toho září tak nemám úplně ještě všechno zautomatizovaný, tak nedělá problém, kdykoliv přijdu za kýmkoliv, tak vždycky se poradíme a nikdy se nestane, že by prostě někdo řekl, že to ne, nebo to se tady nesmí říkat, to je něco jako tabu a vždycky se do toho zapojíme všichni a víme, co a jak.“</i>

Z rozhovorů se zaměstnanci vyplývá, že výchova, které se s mladými lidmi věnují, má své základy postavené na křesťanských hodnotách. V tabulce můžeme najít výčet křesťanských hodnot, které se v odpovědích objevovaly. Každý z respondentů pokládá za důležité hodnoty jiné. Respondentka č. 4. zmiňuje, že nejdůležitější hodnota je pro ni rovnost všech lidí a to, že všichni mají stejnou lidskou důstojnost. Respondentky č. 2 a č. 4 uvedly, že velmi důležitá hodnota je pro ně láska k bližnímu. Respondent č. 3 vidí jako nejdůležitější hodnotu rodinu a rodinné prostředí, které všichni účastníci ve středisku společně vytvářejí. Respondentka č. 1, která má pastorační vzdělání, vyjmenovala ve své odpovědi nejvíce hodnot, ale nijak je nerozebrala. Jedná se konkrétně o vstřícnost, odpuštění, pravdu, porozumění a dobrou vůli.

2.4.3 Vztahy v salesiánské pedagogice

Navazování a udržování vztahů

1. Jsem si vědomá toho, že salesiánský styl práce je založený na vztazích, chtěla bych se Vás tedy zeptat, jak vztahy s příchozími navazujete a následně udržujete?

Tato otázka byla zvolena vzhledem k otevřenému charakteru střediska. Konkrétně pro Otevřené kluby, které jsou v programové nabídce střediska, je charakteristické to, že se po účastnících nevyžaduje pravidelná docházka, celkově je účast na programu založená na dobrovolnosti, příchozí nemusí nikomu sdělovat své jméno ani jiné osobní informace.

Kódy		Konkrétní příklad odpovědi
Navazování vztahů	Skrze již stávající účastníky	<i>„Pak to dost často bývá taky o navázání vlastně klientů na klienta, že tam přichází prostě jejich kamarádi, že tam přijdou spolužáci ze školy, to se hodně často stává.“</i>
	Propagace	<i>„Samozřejmě v rámci propagace vyvěšujeme plakáty, vyvěšujeme, pracujeme na sociálních sítích, přidáváme tam příspěvky, snažíme se abychom byli vidět, to určitě.“</i>
	Skrze školu	<i>„A snažíme se třeba i o propojení taky se školou, tam se o nás můžou dovědět.“</i>
	První dojem	<i>„No a navazování... hhm, no já přemýšlím, já si myslím, že to je i trochu o prvním dojmu, o tom, že vlastně když už oni přijdou s těmi rodiči na ten sraz odkud mají vlastně jet, tak to není o tom, že by tam ten hlavní vedoucí stál a jenom na ně koukal, vlastně co se jako děje nebo tak, ale už za nimi aktivně jde a představuje se a hned vlastně jako je otevřený, hned je srdečný, hned se vyptává: Kde máš kufr, já ti s nim pomůžu... jo, už jsou to takové obyčejné věci, na základě kterých se ten vztah vytváří hned od úplného začátku.“</i>
	Postupné získání důvěry	<i>„Zároveň vnímám, že u toho vztahu je to jako postupný, že to začne na tělech maličkostech a pak se ta důvěra vlastně jako buduje dál a dál. A o tom, že se začneme úplně jednoduše, pak se začneme třeba bavit o nějakých vážnějších tématech, až to dítě je schopný přijít i s tím, že ho doma někdo bije nebo něco takového, takže ten vztah se buduje jako velmi pomalu, ale zároveň postupně, tak aby to bylo, co nevíce jako pevný.“</i>
	Sdílnost účastníků	<i>„A co se týče navazování, tak naše děti jsou tady hodně sdílný úplně ve všem a hned, když si vzpomenu na svůj první týden tady, tak hned se mě začaly vlastně představovat, říkat, co mají rády, a že vlastně ta iniciativa vznikla spíš na jejich straně.“</i>

Z výpovědí zaměstnanců, jak pedagogických, tak sociálních, vyplývá, že získání nových klientů a navazování vztahů s nimi není tak náročné, jak se na první pohled může zdát. Nejčastěji dochází k navázání klienta na klienta. Často do střediska dochází více

členů z jedné rodiny nebo dětí z jedné školní třídy. Velký počet příchozích je z jedné komunity lidí, ve které se o možnosti docházení do střediska vzájemně informují. V rámci sociální služby funguje terénní služba, od které se účastníci také mohou dozvědět o nabízených možnostech. Snaha střediska dát o sobě lidem ve svém okolí vědět, spočívá i v propojení se školami, v propagaci na sociálních sítích či prostřednictvím letáků a podobně. V osobní rovině navazování vztahů pak velmi pomáhá dobrý první dojem, kdy pedagog či sociální pracovník projeví, že má o účastníky opravdový zájem a že mu nejsou lhostejní. Respondent č. 3 také zmiňuje, že při navazování vztahů hraje velkou roli také iniciativa a sdílnost dětí. Budování vztahů je velmi postupné, ale zároveň se tak utváří pevné pouto.

Kódy		Konkrétní příklad odpovědi
Udržování vztahů	Tradice	„To znamená, že oni vlastně s námi jedou jako malí... vlastně v nějakých šesti letech začínají... a pak končí v nějakých šestnácti sedmnácti, kdy jedou na ten poslední. Takže to už je vlastně jako nějaký to, že si je na začátku navážeme, že zřejmě jim je s námi fajn, tak vlastně u toho zůstanou a jezdí s námi vlastně do toho úplného konce, kdy oni potom mají možnost jet i jako vedoucí, že vlastně to dál pokračuje.“
	Společné zájmy	„No, přijde mi, že ty společný zájmy, mě taky jako baví hudba i zpěv a tanec, tak i skrz jako tyhle zájmy, který sdílíme si budujeme ten vztah, že i oni se zajímají, jak se máme a jak se nám daří. Ten zájem, to je takový prvotní. Zájem, takový ten kontakt, který udržujeme a skrz ty zájmy, který nás baví, co spolu děláme a objevujeme sami sebe i toho druhého i tu skupinu jako kolem, tak to mi přijde, že jsou taky věci, co jako podporují ten vztah a udržují ho.“
	Neformální setkání, jednorázové akce	„Nejvíc asi pomáhá v udržení vztahů různé takové ty neformální setkání. Že třeba potkáme se ve městě, pozdravíme se, nebo i různé akce třeba.“
	Znalost prostředí, ve kterém mladí žijí	„A hodně využívám takový to... Já nevím, jak přesně to zase popsat, ale možná to bude znít trochu zvláštně, ale vlastně využívám svůj věk. Tim, že k těm našim klientům a dětem mám furt relativně celkem blízko, orientuji se více méně různě v těch věcech, ve kterých se orientují. Takže když třeba různé nějaké trendy, různé nějaké sociální sítě, tak dokážu se zapojit do rozhovoru, a když se mě na něco zeptají, tak povětšinou i vím o čem se hovoří a takhle.“

K udržení vztahů s klienty pomáhá především pravidelný osobní kontakt či kontakt přes sociální sítě. V rámci táborů pak velmi dobře funguje tradice. Respondentka č. 4 zmiňuje, že k udržení vztahů pomáhají společné zájmy. Všichni respondenti se shodli na tom, že důležitá jsou neformální setkání, kdy se s dětmi setkají mimo středisko a různé jednorázové akce. Neméně důležitým zmíněným faktorem, ovlivňujícím vztahy, je znalost aktuální situace, ve které mladí žijí. Respondent č. 3 zmiňuje jako výhodu svůj mladý věk, což mu dává pocit, že má k dětem blíž.

Důležité aspekty vztahů

Kódy	Konkrétní příklad odpovědi
Laskavý přístup	<i>„Když zjistí, že jsem tady pro ně, že tu nejsem jenom nějaký jako další řadový pracovník, ale že jsem tu opravdu pro ty děti,“</i>
Komunikace s účastníky	<i>„Jako je to skrz i ten dialog mi přijde, že to je tady hodně založený na těch jako neformálních rozhovorech s dětmi.“</i>
Otevřenost	<i>„A snažit se, hlavně to, že opravdu tady mají otevřený přístup, oni to vnímají, proto sem chodí rádi.“</i>
Opravdový zájem o účastníky	<i>„Pak děti tady tak různě jako navštěvují různé možnosti. Jdou do tělocvičny, jdou si hrát, jdou si malovat, jdou si vařit, tak že jsem vždycky i jako z pozice toho vedoucího, abych jako měla vlastně přehled, co se na tom programu děje, tak jsem vždycky byla tak nějak u všech aktivit a nebylo to o tom, že bych přišla a koukala se. Ale zeptám se jich prostě, jak jim to jde, kdo vede, kdo prohrává a jestli je všechno v pohodě, nebo když vidím, že někdo něco, tak jako si s ním o tom jdu popovídat.“</i>
Kamarádský přístup	<i>„Kdykoliv vím, že je třeba nějaký problém, tak se snažím právě postavit se na tu jednu rovinu, abych těm dětem ukázal, že opravdu jsme tady pro ně. Nejsme tady fakt jako, že musíme být nějaký, když to řeknu bachaři, který prostě chtěj, aby ta škola byla perfektní a precizní, ale že jsme tady fakt přesně pro ty děti, na té jedné úrovni.“</i>
Hranice	<i>„Ono je to zajímavý takový jako balancování mezi tím, že máme osobní vztah, ale zároveň jsou tam nějaký hranice. Mám tu zkušenost, že pak jako třeba děti přesáhnou ty hranice, co jsou tady nastavený ze strany těch pravidel. Takže pořád jako i když tam s tím človíčkem jako navazují vztah, tak pořád to nepřekračuje tady nějaký jako hranice, který tady máme, pravidla toho programu, který tady jsou nastavený.“</i>
Osobnost pedagoga	<i>„Já to náročný ani jako nevidím negativně, ale může to být, protože mě to vlastně furt podněcuje hledat nové cesty, jak to jako dělat, a to třeba, když bude někdo líný, tak se mu to chtít dělat že jo nebude. (smích) Takže vlastně to klade docela velký požadavky na tu osobnost toho člověka, který to jako dělá. Aby tam měl tu neochvějnou jako... ano, má to smysl, dělej to prostě. Že když tam tohle ani nebude, tak si myslím, že může povrchově si tady plácát bábovičky s kým chce a vlastně, že mi přijde, že je hrozně důležitý, když tam je to srdce zapojený.“</i>

Z rozhovorů se zaměstnanci střediska jednoznačně vyplývá, že vztahy, které při jejich práci vznikají, jsou pro ně velmi důležité. Uvědomují si, že jejich otevřenost a laskavý přístup k dětem hraje ve výchovném procesu velkou roli. Snaha navazovat s účastníky vztahy na co nejvyšší úrovni se zároveň potýká s realitou toho, že se stále jedná pouze o vztah, kdy na jedné straně stojí pedagog či sociální pracovník jako zaměstnanec a na druhé straně dítě, teenager či mladý dospělý jako klient. Z toho vyplývá, že respondenti svůj osobní a pracovní život oddělují. Vztahy na této úrovni jsou sice osobního rázu, ale musí mít jasně dané hranice, které musí obě strany dodržovat. Respondentka č. 4 popsala tuto situaci, která může být poměrně problematická, jako „balancování“ mezi tím, že mají s příchozími osobní vztahy, ale zároveň jsou tam pořád nějaké hranice. Obecně je ze strany zaměstnanců viditelná snaha o to, aby děti z jejich jednání cítily, že o ně mají opravdový zájem a že jsou tu primárně pro ně. Sami

zaměstnanci popisují svůj přístup jako rovnocenný a kamarádský se snahou získat důvěru mladých lidí, s kterými pracují. Problémy, které se při jejich práci objevují, řeší primárně dialogem a domluvou s daným účastníkem. Neformální rozhovory mezi dospělými a dětmi pomáhají při získání důvěry a mají tak v těchto vztazích velkou roli. Respondentka č. 2 zmiňuje, že otevřenost dospělých bavit se s dětmi i o tabuizovaných tématech, pomáhá v upevnění důvěry a je to tím pádem pro děti určitým způsobem rozvojové. Respondentka č. 2, která má na starost táborovou činnost uvádí, že jednou z výhod táborů pořádaných touto organizací je malý počet účastníků. Vzniká tak větší prostor pro budování osobnějších vztahů. Respondent č. 3, který se věnuje doučování dětí, tvrdí, že pro vzájemné vztahy je důležité to, že není čistě v roli učitele, kterému jde pouze o dobré výsledky, ale opět uplatňuje rovnocenný přístup k dětem, kdy se společnou snahou snaží najít řešení úkolu. Respondentka č. 4 zmiňuje také, že pocituje, že na osobnost pedagoga jsou kladeny při její práci poměrně velké požadavky a její práce je tak svým způsobem náročná. Konkrétně zmiňuje důležitost zapojení srdce pedagoga do práce.

2.4.4 Pedagogické aspekty sociální práce ve střediscích

4. Vzhledem k charakteru střediska, kde se spolu prolíná pedagogická a sociální práce, mě zajímá:

a) Především pro pracovníky v sociálních službách: Jaký význam podle Vás mají pedagogické přístupy v sociálních službách?

Tato otázka byla položena pouze sociálním pracovníkům, jimiž jsou konkrétně respondenti č. 1 a č. 2.

Odpověď respondentky č. 2 byla následující:

„Hhm... (pousmání se). No, nám se to tady fakt hodně prolíná. (smích) Takže ačkoliv někdo dělá sociální práci, tak vlastně dělá i pedagogickou a obráceně. Že mam pocit, že to je vlastně moc fajn. Že nikde nechybí nic. A že ta možnost vlastně je. Nám teď s kolegy vlastně hrozně hezky jako funguje zpětná vazba, takže se snažíme právě hledat ty principy, které tam vlastně jako jsou. A když tam některý z nich chybí, tak ho vlastně jako doplnit a vlastně ho tam jako vložit. Já přemýšlím konkrétně, jak by to vlastně jako mohlo být... nebo které konkrétní by tam mohly být. Určitě je to prostě o tom, že pracujeme s mládeží, s dětma, s klienty, kteří jsou z nějakých vyloučených lokalit a pracujeme s nimi i v těch pedagogických programech. To znamená, že jim vlastně jakoby ten prostor pro vzdělávání i pro tu výchovu vlastně jako v rámci té pedagogiky nabízíme. Hhm, že to je takový... já mám pocit, že u nás je to takový obrovsky jako přirozený a hodně špatně, mě třeba se to samotný hodně špatně odděluje. Že už to mam tak jako přirozený v sobě, že někomu tady pomůžu... teď řeknu... nevím, sepsat přihlášku do školy, což je spíš taková sociální práce svým způsobem, ale hned vedle toho se začneme prostě bavit o tom, jak by měl fungovat s někým, jak vlastně s ním může navázat vztahy, tak aby to prostě bylo v pohodě a hned vedle toho začneme prostě řešit matiku, jak se tu matiku má naučit, jak se v tom má jakoby... a hned vedle toho prostě spoustu dalších věcí, a tak se to jako obrovsky prolíná, že jak říkám, pro mě samotnou je to hodně neoddělitelný.“

Respondentka č. 1 na položenou otázku nejprve neodpověděla a vyjádřila se až následně k tomu, jak vnímá propojení pedagogické a sociální práce obecně.

Z obou odpovědí vyplývá, že pro zaměstnance samotné je velmi těžké při své práci od sebe pedagogickou sféru a sociální sféru oddělit, vzhledem k tomu, že se objevují jak pedagogické přístupy v sociálních službách, tak i sociální přístupy v pedagogických programech a tyto dvě oblasti jsou tak velmi těžko oddělitelné.

b) Především pro pedagogické pracovníky: S jakými problémy ze sociální oblasti se při své práci nejčastěji setkáváte?

Kódy	Konkrétní příklad odpovědi
Nevzdělanost, nízká gramotnost	<i>„Co jsem se setkala i na tom doučování, že vlastně i díky tomu covidu, některý děti vlastně nechodily vůbec do školy, takže nastoupily, ale nebyly vlastně vůbec ve škole a že jsem vlastně doučovala to dítě a ono neznalo jako písmenka, tak tam v té jedné učebně vlastně jsou písmenka kolem dokola. Jsou jako barevně označený a je v nich obrázek. Takže jsem jako šla po těch barvách a po chvíli jsem zjistila, že to dítě vlastně neumí ani ty barvy jo. Já jsem vlastně řkala, kde je ta modrá, ale ono nevědělo, co je modrá a co je zelená a co je žlutá.“</i>
Nedostatek financí	<i>„Když vezmu tu pedagogickou část, tu moji část, tak je to hodně o tom, že řeším právě to, že nemají peníze na to, aby s námi jely. Hodně řeším finanční situaci vlastně rodičů, kdy my tady máme určité možnosti, jak to zařídit, aby i přes to, že nejsou schopní zaplatit plnou částku buďto hned nebo vůbec, tak aby s námi mohly jet.“</i>
Problémy související se školou	<i>„Potom dost častokrát děcka přichází se záškoláctvím, přichází s tím, že buď chodí za školu nebo dokonce, že prostě nechodí.“</i>
Problémy ve vztazích	<i>„Že si nemůžou najít kamarády a takhle.“</i>
Šikana	<i>„Právě, že to dost častokrát bývají ty šikany. Že se vlastně jako bavili o té šikaně, ne jako o šikaně na tom táboře, ale jako o šikaně někde mimo, že se jim vlastně jako něco děje. Někjaký způsob ubližování, nemusí to být ani jako jenom šikana, ale prostě jakýkoliv způsob ubližování.“</i>
Problémy v rodině	<i>„A pak se k nám občas dostanou prostě věci, kdy se opravdu dozvíme že... většinou to není ani teda o dětech, ale že... nevím, tatínek doma maminku mlátí, nebo že tatínek hodně pije, nebo že maminka je po nocích pryč a já vlastně nevím kde a takový věci, takže občas tam něco takového přijde.“</i>
Nezaměstnanost	<i>„Když už tam jsou děti který... nebo já jim říkám děti, oni jsou to klienti, jsou to starší klienti, že nepracují, že nechodí do práce.“</i>
Špatné hygienické návyky	<i>„No, z hlediska tady těch náročných jako situací, nebo situací, co jsme i kdy řešili, tak bylo třeba, že pak sem dochází dítě, kde je u něj zanedbaná jako hygiena.“</i>
Špatné společenské návyky	<i>„Tady se vlastně řeší nějaký téma, že děti vyrůstají v nějakým sociálně znevýhodněným prostředí, takže se tady jako opakuje nějaká forma takových třeba návyků v komunikaci. Jako třeba nějaká forma jako manipulace, lhaní, jako vymyšlení, co tady... Jako ta nepřímá komunikace jako s dětma. Já s nimi na přímo komunikuji upřímně se zájmem, ale vlastně oni mají třeba naučený nějaký jako taktiky manipulovat, okecávat, nějak to jako upravovat. Což je daný tím prostředím, ve kterým jako vyrůstají.“</i>
Užívání návykových látek	<i>„A no hodně ty drogy a ten alkohol v rámci té sociální práce vnímám, že tam jako je.“</i>

Tato otázka byla položena všem účastníkům výzkumu, protože všichni z nich se věnují pedagogické práci s mládeží. Důležité je zmínit, že pracovníci, kteří jsou také v sociální službě, se při své práci daleko více setkávají se závažnějšími problémy než

pracovníci, kteří působí pouze v pedagogických programech. Mezi problémy, které se objevují spíše u odpovědí pracovníků v sociálních službách řadíme nezaměstnanost, užívání návykových látek, nedostatek finančních prostředků a krádeže. Pedagogičtí pracovníci řeší s dětmi spíše vztahové problémy, záškoláctví, šikanu, špatné hygienické a sociální návyky a nízkou gramotnost.

Propojení sociální a pedagogické práce

Kódy	Konkrétní příklad odpovědi
Spolupráce	<i>„Mi přijde, že té náročnosti předcházíme tím, že na tom jako pracujeme v týmu, že na to nejsme sami a že to máme kde jako probrat a sdílet a rozvíjet a zlepšovat, tak na téhle úrovni spolupráce jako naší tak i na té úrovni jako lidský, že na to bereme jako... bereme to v potaz zkrátka, že tady... že to je specifický.“</i>
Rozdělení rolí (odkazování na kompetentní osobu)	<i>„Tím, jak teďka jsou rozdělený jako ty programy, tak tam tu spojitost furt vidím, že ke mně na program dochází sociální pracovník a já mám o tom povědomí, že tady je to důležitý hrozně, aby tam takový človíček byl, aby tam docházel, aby měly ty děti prostor si s kým o tom popovídat, že je pro mě i zvláštní teda, že já vím, že když se o tom se mnou někdo začne bavit, tak vlastně já ho jakoby... Moji úlohou je vlastně přeměrovat ho k tomu sociálnímu pracovníkovi, i když je to taky nějaký jako podíl na tom vztahu, ale uvědomuju si, že on je víc ten člověk kompetentní jako to s ním komunikovat.“</i>

Propojení pedagogické a sociální sféry je pro Salesiánské středisko mládeže v Českých Budějovicích velmi důležitou součástí. Všichni respondenti se shodli na tom, že vztahy s kolegy a jejich vzájemná spolupráce jsou při jejich práci velmi důležité. Všichni jsou si vědomi toho, že ve svých spolupracovnících mají oporu a mohou se na sebe navzájem s čímkoliv obrátit. Z výpovědí vyplynulo, že mají všichni zaměstnanci společné porady a každý z nich má tak přehled o celkovém dění ve středisku. To vidím jako velkou výhodu, protože nikdo z nich tak není uzavřen jen ve své pracovní „bublíně“, ale každý má možnost se dozvědět informace i o dění, kterého se přímo neúčastní. Každý z respondentů si uvědomuje, že má nějakou svou primární roli, kterou ve středisku zastává, ale zároveň se jeho práce prolíná oběma oblastmi. Z výpovědí pedagogických pracovníků je zřejmé, že když se při své práci setkají se závažnějšími sociálními problémy, s kterými za nimi přijdou děti či mladiství, tak neváhají a odkážou dotyčného na kompetentní osobu pro řešení složitějších problémů, kterou je sociální pracovník. Sociální pracovníci jsou přítomni i na pedagogických programech, což vidí respondenti jako obrovskou výhodu. Propojení pedagogické a sociální práce ve středisku, vnímají všichni respondenti velmi pozitivně a jsou za tu možnost, být součástí takto nastaveného systému, vděční. Z výpovědí respondentek č. 2 a č. 4 vyplývá, že by propojení sociální a pedagogické práce doporučily a uvítaly i v dalších typech zařízení pro volný čas.

2.5 Shrnutí výsledků výzkumu

Výpověď každého respondenta je svým způsobem specifická. Každý respondent dostal při rozhovoru dostatek času pro vyjádření svých názorů. Z rozhovorů s respondenty i z celkové komunikace s nimi je zřejmé, že svou práci ve středisku mají rádi, a že je pro ně pomoc lidem a práce s dětmi a mladistvými skutečným posláním. Každý z nich si moc dobře uvědomuje, že práce v salesiánském duchu má určitá specifika. Všichni mají o znacích salesiánské pedagogiky přehled, jsou s nimi seznámeni, ale každý z nich je chápe jinak a každý z nich je bere jinak do hloubky. Každý respondent považuje některé znaky za důležitější než jiné. Z výsledků výzkumu vyplývá, že pohledy a názory respondentů na konkrétní znaky salesiánské pedagogiky ovlivňují různé faktory.

Jedním z faktorů je vzdělání respondentů. Respondentka č. 1 má pastorační vzdělání a z rozhovoru s ní jasně vyplývá, že o tématu křesťanství, případně obecně o náboženství má větší přehled než ostatní respondenti. V jedné z odpovědí respondentka dokonce zmiňuje, že svým kolegům v nedávné době vysvětlovala význam jednoho evangelijního příběhu, aby ostatní pochopili, co příběh říká, aby s ním nadále uměli pracovat a věděli hlavní myšlenku příběhu, aby ji mohli dál předávat dětem. Domnívám se, že situace, kterou respondentka popisuje, nebyla pouze jednorázová, ale k podobné spolupráci s kolegy, kdy jim respondentka s pastoračním vzděláním objasňuje některé věci týkající se křesťanství, dochází častěji. Respondentky č. 2 a č. 4 mají vzdělání v oboru pedagogika volného času. Z výpovědí obou respondentek je zatelná role pedagogického vzdělání. Obě respondentky všechny znaky podrobně popisují a vysvětlují mnohem víc než zbylí dva respondenti. V průběhu rozhovorů se nad položenými otázkami opravdu zamýšlely a bylo zřejmé, že své myšlenky chtějí co nejlépe vysvětlit a předat. Obě respondentky mají velmi dobré komunikační dovednosti. Z jejich výpovědí je jasné, že jim oběma velmi záleží na dobré a efektivní výchově mladých lidí. Respondent č. 3 má dokončené střední vzdělání v oboru hra na trubku a aktuálně je studentem vysoké školy, kde studuje obor pedagogika volného času. Fakt, že nemá vysokoškolské vzdělání zatím dokončené, může také souviset s tím, jaké má názory a jak se vyjadřuje ke své práci s dětmi.

Respondentka č. 1 je zde, ze všech dotazovaných respondentů, nejstarší a má tím pádem mnoho životních zkušeností. Je zřejmé, že se při své práci hodně zaměřuje na praktickou stránku věci. Chce, aby všechno fungovalo tak, jak má. Respondentky č. 2 a č. 4 jsou podobně staré. Z rozhovorů s nimi byla cítit neskutečná energie. U obou je patrné, že jsou pro svou práci opravdu zapálené a že je skutečně baví a naplňuje. Respondent č. 3 je ze všech dotazovaných zaměstnanců nejmladší. Z jeho výpovědí lze vyvodit, a i on sám to v rozhovoru zmiňuje, že díky svému mladému věku, je účastníkům blíže a lépe tak s nimi navazuje kamarádský vztah. To, že si tento fakt účastník sám uvědomuje a umí svůj věk při své práci využít v pozitivním slova smyslu, vnímám jako obrovskou výhodu.

Dotazovaní respondenti pracují v organizaci poměrně krátkou dobu. Nejdéle zde pracuje respondentka č. 1 a to 3 roky. Respondentky č. 2 a č. 4 pracují ve středisku 1,5 roku a respondent č. 3 necelý 1 rok. Z odpovědí respondenta č. 3 je cítit určitá

opatrnost. Domnívám se, že to je způsobeno právě poměrně krátkou dobou práce v organizaci a respondent si tak není vším zcela jist, nebo nemá vše stejně zažité, jako jeho kolegové. Respondent ve svých odpovědích několikrát zmiňuje, že s konkrétními znaky nepracuje zcela vědomě, ale zároveň z jeho odpovědí vyplývá, že je používá, zná, ale spíše se bojí, aby něco neřekl špatně, protože to nemá ještě úplně zažité. Naopak z výpovědí respondentek č. 2 a č. 4 vyplývá, že se základními znaky pracují zcela vědomě, snaží se je do své práce dostávat a předávat je dětem. Respondentka č. 1 na dotazované otázky neodpovídá tak podrobně, jako její dvě kolegyně. Domnívám se, že to není tak, že by znakům nerozuměla, ale že to má souvislost spíše se sdílností respondentky, která dle mého názoru, nebyla v průběhu našeho rozhovoru příliš vysoká. Naopak respondentky č. 2 a č. 4 byly velmi sdílné a jejich odpovědi byly velmi obsáhlé.

To, jak se zaměstnanci staví k tématu náboženství ovlivňuje, zda jsou aktivní křesťané či vůbec věřící. Respondentka č. 1 vysloveně nezmiňuje, že je křesťanka, ale z jejích odpovědí, to vyplývá. Minimálně je viditelné, že má o křesťanské víře daleko větší přehled než ostatní respondenti. Domnívám se, že respondentky č. 2 a č. 4 vnímají víru velmi podobně. Ani jedna sama sebe neoznačila jako aktivní křesťanku, ale obě se zmínily, že náboženství pro ně neznamená jen víru v Boha, ale že může být i o tom, že člověk pozná duchovní stránku svého života. Znak náboženství v salesiánské výchově vidí převážně jako prostor pro objevení sebe sama. Respondent č. 3 sám sebe nazval jako nevěřícího. Z rozhovoru s ním je ovšem patrné, že je tématu křesťanství otevřený, ale sám se do konkrétních debat či aktivit souvisejících s vírou nerad pouští. Sám ve své odpovědi zmiňuje, že má strach, aby nepředal dětem něco nesprávně, a tak raději přenechá tuto práci kompetentní osobě, kterou je v tomto případě salesián docházející do střediska.

Rozdílnost názorů na jednotlivé znaky můžeme vidět také v tom, jestli respondenti pracují více v sociálních službách, nebo v pedagogických programech. Respondentka č. 1 se při své práci věnuje především sociální stránce a má tak jiné zkušenosti než zbylí tři respondenti, kteří mají na starost především práci pedagogického charakteru. Respondentka č. 1 řeší při své práci mnohem závažnější sociální problémy a má patričné vzdělání tuto práci provádět. Pedagogičtí pracovníci jsou si vědomi toho, že nemají kompetenci k řešení závažných problémů sociálního charakteru, a proto, když se při své práci dostanou do situace, kdy za nimi přijde dítě se závažnějším problémem, tak ho raději odkáží právě na sociálního pracovníka, který ví, jak takovou situaci řešit.

Z výpovědí všech respondentů je patrné, že vztahy s účastníky i se svými kolegy považují při své práci za velmi důležité. Všichni používají při své práci laskavý a otevřený přístup. Když označím největší rozdíly ve výpovědích respondentů, tak je zřejmé, že určité znaky a principy se objevují při jejich práci u každého v různé míře. Například respondent č. 3 se příliš neseťkává s principem náboženství, jelikož působí převážně na programu Doučování a Sportovek, kde není pro téma náboženství přílišný prostor. Při doučování se snaží hlavně o to, aby děti byly co nejvíce samostatné a nespolehaly se na to, že za ně jejich povinnosti udělá někdo jiný. Snaží se je vždy nasměrovat tak, aby na konkrétní řešení úkolu přišly z co největší části sami. Naopak respondentka č. 2 zmiňuje, že znak náboženství je pro ni velmi podstatný, jelikož má na starost křesťanské

tábory Chaloupky, kde je víra a křesťanství základním odrazovým můstkem. Respondentka č. 2 se částečně věnuje i sociální práci a tam se znak náboženství podle jejích slov objevuje spíše individuálně, podle toho, s jakým klientem zrovna jedná, zda se klient na křesťanství či obecně náboženství sám zeptá a jak se k tomuto tématu klient staví. Respondentky č. 1 a č. 2, které se obě pohybují na poli sociální práce, se věnují především pomoci klientům. Respondentka č. 4 je velmi uvědomělá a její snaha při práci směřuje tím směrem, aby zapojila do své práce všechny znaky salesiánské pedagogiky, ale především chce, aby si příchozí z každé návštěvy střediska něco odnášeli a aby je to posunulo v jejich životě.

Závěr

Úkolem této bakalářské práce bylo zjistit, jak zaměstnanci Salesiánského střediska v Českých Budějovicích chápou základní znaky salesiánské pedagogiky, které jsou představené v první kapitole této práce. Charakteristikou salesiánských středisek je skutečnost, že se zde prolíná práce pedagogická, sociální a zároveň pastorační. Salesiánská pedagogika se zaměřuje především na děti a mládež, kteří ve svém životě pomoc od druhých nejvíce potřebují.

Teoretická část práce nám představuje prvky salesiánské pedagogiky. Mezi hlavní témata této práce patří principy preventivního systému dona Boska, zapojení výchovy na základě křesťanských hodnot, důležitost vztahů v salesiánském přístupu k práci s mladými lidmi a specifická propojení sociální a pedagogické práce v salesiánských střediscích. Ke zjištění výsledků výzkumu byla použita kvalitativní výzkumná metoda – polostrukturované rozhovory se zaměstnanci salesiánského střediska. Pro rozhovory byly stanoveny čtyři základní otázky, které byly položeny každému z respondentů. Tyto otázky korespondují s hlavními tématy této práce, které jsou popsány v první kapitole této práce. V průběhu rozhovoru byly respondentům pokládány také doplňující otázky, které měly za úkol probírané téma více přiblížit.

Z výsledků této práce jednoznačně vyplývá, že zaměstnanci Salesiánského střediska mládeže v Českých Budějovicích při své práci s dětmi a mládeží jednoznačně využívají všechny znaky salesiánské pedagogiky, kterými se tato práce v první části zabývá. Někteří ze zaměstnanců využívají tyto znaky při své práci zcela vědomě, jiní je využívají přirozeně, aniž by se na jejich aplikaci v praxi cíleně zaměřovali. Nejčastějšími principy, které zaměstnanci při své práci používají jsou tři základní pilíře preventivního systému dona Boska. Jde o znak rozumu, náboženství a laskavosti. Znak rozumu mají zaměstnanci nejčastěji spojený s důrazem na vzdělání účastníků, které je důležité pro následné uplatnění v jejich životě. Za důležitý považují také rozvoj účastníků, který spočívá ve zdokonalování jejich dovedností a znalostí. To se děje prostřednictvím her, debat a dalších různých aktivit, vždy za asistence pedagoga. Dále respondenti zmiňují to, že mají být pro vychovávané vzorem a jít jim vždy příkladem. Znak rozumu mají respondenti spojený také s doučováním, které se nachází v programové nabídce střediska, což souvisí s důležitostí vzdělávání účastníků. Příchozí se v salesiánském středisku také učí za pomoci pedagogů a sociálních pracovníků zodpovědnosti a svobodnému rozhodování. Druhým důležitým principem je náboženství. Tento znak vnímají respondenti především jako prostor pro rozvoj duchovní stránky účastníků. Středisko má náboženskou výzdobu a duch křesťanství na přítomné zkrátka „dýchá“. Výchova je založená na předávání křesťanských hodnot, mezi které podle respondentů patří rovnost všech lidí na zemi, láska k bližnímu, rodina, soudržnost, vstřícnost, odpuštění, pravda, porozumění a dobrá vůle. Ve středisku se odehrávají různé aktivity náboženského charakteru, které mají například podobu debat na určité téma či zábavných kvízů. Děti se mají možnost o tématu křesťanství něco dozvědět a zamyslet se nad svým životem a nad svojí spiritualitou. Aktivity v náboženském duchu přináší také přímo salesiáni

a aktivní křesťané. Respondenti přítomnost křesťanství ve výchově účastníků zcela přijímají a je pro ně základním kamenem. Křesťanské hodnoty jim ale předávají nenucenou a zábavnou cestou bez nátlaku. Znak laskavosti respondenti vnímají především ve svém laskavém a rovnocenném přístupu ke klientům. Ti z nich cítí jejich upřímnou lásku, která je absolutním základem salesiánské pedagogiky.

Výzkum také potvrdil fakt, že vzdělávání a výchova ve volném čase ovlivňuje vývoj osobnosti každého mladého člověka. Dosažení pozitivních změn u vychovávaných je ovlivněno především přístupem pedagoga. Ten má v salesiánské pedagogice důležitou úlohu. Vybraní respondenti si uvědomují, že při jejich práci je velmi důležitý způsob, jakým k dětem přistupují. Výsledky výzkumu potvrdily, že základem salesiánské pedagogiky jsou jednoznačně osobní vztahy pedagogů či sociálních pracovníků s dětmi a mládeží. Dle výpovědí respondentů jsou tyto vztahy založené na vzájemné důvěře. Respondenti při rozhovorech také poukázali na důležitost osobního přístupu k příchozím, ze kterého má být zřejmý skutečný zájem o ně, konkrétně o jejich zájmy, rodinné problémy a jiné starosti, které je v životě provází. Důležité je také to, aby děti cítily celkovou otevřenost a vstřícnost zaměstnanců ale i celého střediska. Komunikace na osobní úrovni, kamarádský přístup a společné zájmy hrají při budování vztahů zaměstnanců s klienty velkou roli. Zaměstnanci si uvědomují důležitost znalosti prostředí, ve kterém mladí lidé žijí, a které je ovlivňuje. Důležitou věcí, která se při rozhovorech ukázala, jsou jasně stanovené hranice ve vztazích dětí a dospělých. Respondenti se shodli na tom, že děti, se kterými pracují, potřebují vymezit jasná pravidla, a ta by měla být nastavená právě i ve vztazích, které spolu navazují. Vzájemné vztahy respondentů a dětí jsou sice osobního rázu, ale musí mít jasně dané hranice, které musí obě strany dodržovat. To je pro fungování vztahů podstatné.

Výsledky výzkumu dále ukázaly, jak zaměstnanci vnímají propojení pedagogické a sociální práce ve středisku. Respondenti se shodli v tom, že tuto skutečnost vnímají velmi pozitivně a někteří z respondentů by tento systém uvítali i v dalších typech institucí. Propojení pedagogické a sociální sféry vidí jako obrovskou výhodu. Z rozhovorů s respondenty vyplývá, že ve středisku velmi dobře funguje vzájemná spolupráce zaměstnanců, což podporuje i celkovou příjemnou atmosféru prostředí. Vzhledem ke specifčnosti cílové skupiny návštěvníků střediska se zaměstnanci setkávají při své práci i s nejrůznějšími sociálními problémy. Respondenti nejčastěji zmiňují finanční problémy, nevzdělanost či nízkou gramotnost, šikanu, záškoláctví, vztahové a rodinné problémy, nezaměstnanost, užívání návykových látek a špatné společenské a hygienické návyky. Každý zaměstnanec má ve středisku svou určitou roli, ale i přesto se při své práci setkává, byť jen okrajově, jak s rolí pedagoga, tak s rolí sociálního pracovníka.

Dle mého názoru se vytyčené cíle v úvodu této práce podařilo naplnit. Původní záměr byl zahrnout do kvalitativního výzkumu více zaměstnanců střediska, ale z důvodu různých okolností, jako byl třeba zdravotní stav či pracovní vytíženost zaměstnanců, byli nakonec součástí výzkumu čtyři respondenti. I přes tuto skutečnost se domnívám, že na výzkumnou otázku bylo odpovězeno a nižší počet respondentů neovlivnil kvalitu této práce. Jsem přesvědčena o tom, že výsledky výzkumu přinesly zajímavé nové poznatky

o salesiánské pedagogice z pohledu zaměstnanců Salesiánského střediska mládeže v Českých Budějovicích.

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

BOSCO, J. *Můj život pro mladé: vzpomínky zakladatele salesiánů*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-247-8.

BOSCO, T.; NANNI, C. *Dej mi duše: salesiánská tradice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. Dějiny křesťanských spiritualit. ISBN 80-7192-882-8.

BRAIDO, P. *Junge Menschen ganzheitlich begleiten: das pädagogische Anliegen Don Boscos*. Přeložil Reinhard HELBING. München: Don Bosco, 1999. ISBN 3-7698-0804-5.

BUCHTELOVÁ, R.; CONFORTIOVÁ, H. et al. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Praha: Academia, 2005. 978-80-200-1351-4.

DŘÍMAL, L. *Preventivní systém Dona Boska*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3888-7.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu: [příručka pro dobrovolníky, animátory a zaměstnance salesiánských zařízení]*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0126-7.

Saleziánska pastorácia mládeže: základná koncepcia. Tretie vydanie. Roma: Direzione Generale Opere Don Bosco, 2014. ISBN neuvedeno.

ŠVARŤÍČEK, R.; ŠEĐOVÁ, L. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VÁŇOVÁ, J.; KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu: příručka pro spolupracovníky v salesiánských dílech v ČR*. Praha: Salesiánská provincie Praha, 2002. ISBN neuvedeno.

Články v časopisech:

JANČAŘÍK, Z. Startuje milostivé léto svatého Františka Saleského. *Salesiánský magazín*, 1/2022, s. 8.

Otevřené kluby. Doučování. *Čtyrácký zpravodaj*, léto 2021, s. 5.

TROJEK, O. V duchu výchovy sv. Jana Bosca. *Setkání*, leden a únor 2020, roč. 30, s. 7.

Internetové zdroje:

BALÍK, J. Jak nejlépe doprovázet mladé lidi? *Katolický týdeník* [online]. 2015, č. 17 [cit. 2022-03-24]. Dostupné na WWW: <<https://www.katyd.cz/clanky/prilohy/specialy/jak-nejlepe-doprovazet-mlade-lidi.html>>.

CHLUMSKÝ, J. sv. Jan Bosco. *Světcí k nám hovoří....* [online]. [cit. 2022-03-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.catholica.cz/index.php?id=403>>.

KAPLÁNEK, M. Pedagogika Dona Boska. *Katolický týdeník* [online]. 2015, č. 6 [cit. 2022-03-24]. Dostupné na WWW: <<https://www.katyd.cz/clanky/pedagogika-dona-boska.html>>.

Salesiáni Dona Boska. Historie, [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné na WWW: <<https://www.sdb.cz/kdo-jsme/historie/>>.

Salesiánské středisko mládeže České Budějovice. Cíle a poslání. [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné na WWW: <<https://www.sasmcb.cz/o-nas/cile-a-poslani/>>.

Salesiánské středisko mládeže České Budějovice. Naše činnost, [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné na WWW: <<https://www.sasmcb.cz/#>>.

Salesiánské středisko mládeže Praha – Kobylysy. Oratoř, [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné na WWW: <<https://strediskokobylysy.cz/orator>>.

Abstrakt

LADMANOVÁ, N. Salesiánská pedagogika z pohledu zaměstnanců v salesiánských střediscích mládeže. České Budějovice 2022. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce: doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Klíčová slova:

salesiánská pedagogika, preventivní systém dona Boska, výchova, volný čas, Salesiánské středisko mládeže v Českých Budějovicích, pedagogika volného času

Předkládaná bakalářská práce s názvem „Salesiánská pedagogika z pohledu zaměstnanců v salesiánských střediscích mládeže“ se zabývá základními znaky salesiánské pedagogiky z pohledu zaměstnanců Salesiánského střediska mládeže v Českých Budějovicích. První část práce je věnována charakteristice základních znaků salesiánské práce s dětmi a mládeží. Je zde vysvětlen původ a historie salesiánů. Dále objasňuje, co to je preventivní systém dona Boska a jaké jsou jeho základní pilíře, ty podrobně popisuje. V neposlední řadě popisuje metodiku salesiánské výchovy a činnost salesiánských středisek. Druhá část práce se zabývá popisem výzkumného šetření, které bylo provedeno pomocí kvalitativního výzkumu realizovaného prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů. Tato část nám představuje výsledky výzkumu, jehož cílem bylo zjistit, jak zaměstnanci Salesiánského střediska mládeže v Českých Budějovicích chápou vybrané základní znaky salesiánské pedagogiky. Výsledky výzkumu této práce mohou sloužit k lepšímu pochopení salesiánské práce s dětmi a mládeží.

Abstract

Salesian pedagogy from the point of view of employees of the Salesian youth centers

Key Words:

Salesian pedagogy, Don Bosco's preventive system, education, leisure time, Salesian Youth Center in České Budějovice, leisure time pedagogy

The bachelor thesis entitled "Salesian pedagogy from the perspective of employees in Salesian youth centers" deals with the basic features of Salesian pedagogy from the perspective of employees of the Salesian Youth Center in České Budějovice. The first part of the thesis is devoted to the characteristics of the basic features of Salesian work with children and youth. The origin and history of the Salesians are explained. It also clarifies Don Bosco's preventive system and its essential pillars, which are described in detail. Last but not least, it tells the methodology of Salesian education and the work of Salesian centers. The second part of the thesis deals with the description of the research investigation, which was carried out using qualitative research conducted through semi-structured interviews. This part presents the results of the study, the aim of which was to find out how the employees of the Salesian Youth Center in České Budějovice understand selected basic features of Salesian pedagogy. This research can be used to understand Salesian work with children and youth better.